Халқ денгиздир, халқ тўлқиндир, халқ кучдир!

ХАЛҚ СЎЗИ

خلق سوزى

ҲИЖРИЙ ҚАМАРИЙ, 1412 ЙИЛ, ЗУЛ-ҚАЪДА, 12-КУН.
ШАМСИЙ, 1371 ЙИЛ, САВР, 24-КУН.

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши ва Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар маҳкамасининг рўзномаси

1991 йил 1 январдан чиқа бошлаган | 1992 ЙИЛ 14 МАЙ, ПАЙШАНБА, 92-СОН • 343 • | НАРХИ: СОТУВДА 1 СЎМ 50 ТИЙИН.

УЧРАШУВ ТАРАДДУДИ

Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлиги давлат ва ҳукумат раҳбарлари кенгаши ҳузуридаги ишчи гуруҳи бир неча кундан буён 15 майда бўладиган олий даражадаги Тошкент учрашувига тайёргарлик кўрмоқда. Бугунгача уларнинг қўли остида мустақил республикалар эксперт гуруҳлари тайёрлаб, тавсия этган талайгина ҳужжатлар жам бўлди.

Давлат ва ҳукумат раҳбарларининг олий даражадаги мазкур учрашувида асосан уч йўналишдаги масалалар кўрилиши назарда тутилмоқда. Табиийки, МДҲ миқёсидаги ўзаро иқтисодий муносабатларни ойдинлаштириш, бозор иқтисоди шароитида ички ва ташқи алоқаларни мувофиқлаштириш, шунингдек, ҳарбий муаммолар ва Ҳамдўстликдаги жумҳуриятларнинг экологик аҳволи ҳақидаги масалалар учрашув мазмунини белгилаш кутилмоқда.

ЎзА.

СУРАТДА: Ўзбекистон Республикаси Президенти И. Каримовнинг Чимкент вилояти ҳокими М. Уркумбоев билан учрашув пайти.

Қардошлар ташрифи

ҚОНДОШ ва жондош, қўшни қозоқ биродарларимиз билан оға-иничилигимиз минг-минг йиллик тарихга эга. Икки қардош халқ ўртасидаги дўстлик алоқалари ҳар қандай оғир замонлару турфа бўҳронлар чоғида ҳам асло узилмаган, сусаймаган. Айниқса ҳозирги мураккаб шароитда бу муносабатларни янгича ўзанга солиб юбориш, янада равнақ топтириш алоҳида аҳамиятга эгадир.

Шу боисдан ҳам 12 май куни Қозоғистон давлатининг қўшни Чимкент вилоятидан Тошкент вилоятига меҳмон бўлиб келган бир гуруҳ биродарларни ҳамюртларимиз Ғишткўприк қишлоғида қучоқ очиб кутиб олдилар. Чимкент вилоятининг ҳокими Марс Уркумбоев, шу вилоятдаги барча шаҳар ва районларнинг ҳокимлари, қатор масъул кишилар бир кун давомида Тошкент шаҳрида, вилоятдаги бошқа шаҳар ва районларда бўлишиб, турли соҳаю жабҳаларда олиб борилаётган ишлар билан яқиндан танишдилар. Уларга Тошкент вилояти ҳокими С. Сайдалиев, вилоят ҳокими муовинлари, шаҳар ва районлар ҳокимлари ҳамроҳ бўлдилар.

Меҳмонлар Тошкент районидаги собиқ «Ленинград» давлат хўжалигини қозоқ халқининг улуғ фарзанди Тўлабий шарафига унинг номи билан аташ муносабати билан ўтказилган тантанада иштирок этишди, сўнгра Шайхонтаҳурдаги Тўлабий мақбарасини зиёрат қилишди.

Кўплаб учрашув ва суҳбатлар чоғида ҳар икки томон ўзаро иқтисодий, маданий алоқаларни янада ривожлантириш, биргаликда ташкил этиладиган турли қўшма корхоналар тармоғини кенгайтириш хусусида келишиб олдилар. Бундай дўстона, амалий учрашувлар бундан кейин изчил равишда ўтказиб туриладиган бўлди.

Чимкент вилоятидан келган азиз меҳмонларни Ўзбекистон Республикасининг Президенти И. Каримов қабул қилди ва самимий суҳбатлашди.

Т. ИСКАНДАРОВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

Ўзбекистон ва жаҳон

Битим имзоланди

12 май куни Тошкентда Ўзбекистон Республикаси ташқи иқтисодий алоқа вазирининг биринчи ўринбосари С. Сафоев билан ЧСФР ташқи савдо вазирининг ўринбосари Л. Мартак Ўзбекистон билан Чехия ва Словакия Федератив Республикаси ўртасида савдо-иқтисодий алоқалар ва фан-техника ҳамкорлиги тўғрисидаги битимни имзоладилар.

Ҳужжатда ўзаро мол етказиб бериш ва хизмат кўрсатиш кўзда тутилади. Ҳисоб-китоб ва тўловлар дунёдаги жорий нархлар ва халқаро савдода қабул этилган шартлар асосида бемалол айирбошланадиган валютада амалга оширилади. Давлатлар ўртасидаги савдо-иқтисодий ва фан-техника алоқаларининг бутун мажмуи соҳасида бартер битимлардан фойдаланилади.

Иккала томон савдо-сотиқда бир-бирларига энг кўп қулайлик яратиб бериш ҳақида, шунингдек иккала давлат ўртасида имзоланган шартномаларга мувофиқ етказиб бериладиган молларга ижозат бериш тўғрисида шартлашиб олдилар.

Алоҳида протоколда иккала томонни қизиқтирувчи моллар ва хизматларнинг асосий рўйхати белгилаб берилган. Шунга мувофиқ, йил охиригача Ўзбекистон ЧСФРдаги мижозларга пахта толаси, каноп, минерал ўғит, электр техника маҳсулотлари, мармар тахтачалар, қоракўл тери ва бошқа бир қанча моллар етказиб беради. У ердан бу йил шиша идиш ишлаб чиқарадиган завод, «Карос» автобуслари, автобус ва троллейбуслар учун эҳтиёт қисмлар, мой бўёқлар, тиббиёт техникаси ва асбоб-ускунаси, дори-дармон ва чорва учун дори-дармон, буғдой, гўшт маҳсулотлари, газлама, қувурлар юборилади... Умуман иккала давлат ўртасидаги мол айирбошлашни уч ҳисса кўпайтириш назарда тутилмоқда. Битимни тайёрлаш чоғидаёқ ўзаро манфаатли бир қанча шартномалар имзоланди, қўшма корхоналар барпо этиш ҳақида келишиб олинди.

(ЎзА мухбири).

КОЙВИСТОНИ КУТАМИЗ

ЎЗБЕКИСТОННИНГ бой табиий ресурслари, хом ашёсига қизиқиш билан қарамаётган хорижий давлат бўлмаса керак. Шу боис дипломатик алоқа ўрнатиш, қўшма корхоналар очиш хусусида республикамизга тез-тез чет эл делегациялари ташриф буюришаяпти.

Яқинда Финляндия Республикасидан келган бир гуруҳ сиёсатчилар, олимлар, иқтисодчилар, зиёлилар Ўзбекистон Ташқи ишлар вазирлигида бўлишди. Вазир У. Абдураззоқов меҳмонларга юртимизнинг қадимий тарихи, анъаналари, урф-одатлари, байрамлари, бугунги ҳаёти ҳақида сўзлаб берди. Учрашувда хорижий мамлакатлар билан алоқаларни йўлга қўйган сари Ўзбекистон мустақиллиги, халқ турмуши яхшиланиб бораверишни таъкидланди. Финляндия Ўзбекистон мустақиллигини биринчилар қаторида тан олгани, йил бошидаёқ дипломатик алоқа ўрнатишга ҳаракат бошлангани айтилди.

Делегация раҳбари Эркки Тилликайнен Тошкент—Хельсинки ўртасидаги муносабат қалинлашаётганидан Финляндия халқининг мамнунлигини таъкидлади. Яқин ойларда Финляндия Президенти М. Койвисто Ўзбекистонга сафар қилиш ниятидалигини, ташриф вақти тез кунларда келишиб олинишини маълум қилди.

Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар маҳкамасида

ХАЛҚ ИСТЕЪМОЛИ МОЛЛАРИ КЎПАЙСИН

11 май куни республика Президенти ҳузуридаги Вазирлар маҳкамасида 1992 йилда Ўзбекистонда халқ истеъмоли молларини ишлаб чиқаришни кўпайтиришга бағишланган йиғилиш бўлиб ўтди. Унда республикамиздаги халқ истеъмоли моллари ишлаб чиқарувчи йирик корхоналар, бирлашмалар, концернлар, банклар раҳбарлари, мутахассислар иштирок этдилар.

Йиғилишни Ўзбекистон Бош вазири Абдулхошим Муталов кириш сўзи билан очди ва олиб борди.

Йиғилишда қайд қилинишича, халқ истеъмоли моллари ишлаб чиқарувчи республика комплекси корхоналари шу йилнинг ўтган 4 ойи мобайнида 18 миллиард сўмликдан зиёд маҳсулот ишлаб чиқарган. Бу ўтган йилнинг шу давридагига нисбатан 2 миллиард сўмга кўп демакдир.

Лекин бу кўрсаткичлар аҳоли эҳтиёжини тўла қондиришдан ҳали анча йироқдир. Зотан, истеъмол молларининг 62 фоизи республикага четдан келтирилади. Сўнгги пайтда иқтисодий алоқаларнинг бузилиши бу масалани анча мушкуллаштирди.

Бош вазир таъкидлаб ўтганидек, халқ истеъмоли моллари ишлаб чиқариш ҳукумат олдида турган навбатдаги бир масала бўлиб қолмай, аҳолининг кайфиятини, унинг турмуш даражасини белгилайдиган, мустақиллигимизни мустаҳкамлайдиган сиёсий масаладир.

Бозор иқтисодиётига ўтиш муносабати билан халқ истеъмоли моллари ишлаб чиқарувчи корхоналар фаолиятида қатор муаммолар пайдо бўлди.

Истеъмол молларининг етишмовчилигига қарамай ҳозир жумҳурият омборхоналарида 10 миллиард сўмлик буюмлар тахланиб ётибди. Улар орасида гилам, хонатлас, жун газламадан тикилган спорт костюмлари, чойшаб, болалар пойабзали, кийим-кечаклари бор. Бу молларни оладиган одам йўқ. Таҳлиллар кўрсатишича, бу ҳолга нарх-навонинг ошишидан ташқари уларнинг сифати пастлиги сабаб бўлмоқда, чунки буюм қиммат бўлишига қарамай, сифати яхши бўлса харид қилинмоқда. Сифат кўрсаткичи энди ҳар галгидан ҳам муҳим аҳамият касб этган.

Шуниси ачинарлики, сўнгги пайтда маҳаллий ва енгил саноатга қарашли бир қатор корхоналарда тайёрланаётган пойабзал, трикотаж ва кийим-кечакларнинг сифати пасайган.

Юқори ривожланган индустриал давлатлар қаторига кирган мамлакатлар дастлабки қадамларини ўз маҳсулоти сифатини жаҳон бозори талаби даражасида ишлаб чиқаришдан бошлаган. Масалан, Туркия инқироздан чиқиш йўлини бундан 10—12 йил илгари «Ё бозор, ё ўлим» шиоридан ва биринчи навбатда ўз маҳсулоти сифатини кўтариб, уни экспорт қилишдан бошлаган эди. Йиғилишда қайд қилинишича, қарийб ҳар бир корхонанинг меҳнат дафтарчасида экспорт варақасини очиш даври келди. Бу йўл билан валюта ишлаб, уни корхона учун янги технология, ускуналар ва ноёб хомашё сотиб олишга сарфлаш лозим. Бу ҳозирги кунда бирдан-бир тўғри йўлдир. Республиканинг валюта жамғармаси эса биринчи навбатда 22 миллионга яқин Ўзбекистон аҳолисига етарли миқдорда озиқ-овқат маҳсулотлари сотиб олишга сарфланади.

Сўнгги пайтда республикага четдан халқ истеъмоли моллари келтирилиши кундан-кунга камаймоқда. Шу йилнинг 1 кварталида Россиядан музлатгичлар, электр чанг ютгичлар, кир ювиш машиналари, радиоприёмниклар, магнитафонлар, қийма чиқарувчи, тикув машиналари, миксерлар ва бошқа буюмлар мутлақо келгани йўқ. Ҳатто илгари ажратилган квота ва имзоланган шартномалар бўйича ҳам халқимиз учун зарур бўлган буюмлар келмаяпти.

Украинадан болалар велосипедлари ва аравачалари, кийим ва трикотаж маҳсулотлари, пойабзал; Қозоғистондан мўйнадан тайёрланган кийим-кечак, кир ювиш машиналари, синтетик порошоклар ва бошқа маҳсулотлар ҳам биринчи кварталда келмади.

Шу сабабдан республика ҳукумати барча вазирликлар, концернлар ва корхоналарга халқ истеъмоли молларининг кўплаб янги турларини ишлаб чиқаришни ўзлаштириш ва уларнинг миқдорини кўпайтиришга катта эътибор беришни талаб қилди.

Илгари четдан келтирилган мураккаб рўзғорбоп техника асбобларини яратиш ва ишлаб чиқишда йирик корхоналар имкониятларидан кенг фойдаланиш зарурлиги таъкидланди. Ахир Ўзбекистон электрон ҳисоблаш машиналаридан тортиб то улкан ҳаво лайнерларигача ишлаб чиқариш қудратига эга.

Кўп меҳнат ва хом ашё талаб қилмайдиган оддийгина буюмларни ишлаб чиқаришни зудлик билан йўлга қўйиш кераклиги қайд қилинди. Йиғилишда республикамизда мавжуд бўлган пахта толаси, шойи, қоракўл, жун, тери каби хом ашёдан тайёр маҳсулотлар, кийим-кечаклар тикиб чиқаришда тўлароқ фойдаланиш кераклиги алоҳида таъкидланди.

Илгари иттифоқда хом ашё етказиб берган Навоийазот, Фарғонаазот, Чирчиқ капролактам каби корхоналар маҳсулотларидан биринчи навбатда республика аҳолиси эҳтиёжини қондириш йўлларида фойдаланиш кераклиги таъкидланди. Ахир республикадаги бир қатор тўқимачилик корхоналари лавсан, нитрон, вискоза келмай қолганлиги сабабли фақат пахтадан газламалар ишлаб чиқаришга мажбур бўлмоқда.

Йиғилиш қатнашчилари яна бир муҳим масала — иккиламчи ресурслардан фойдаланишга диққат-эътиборни қаратдилар. Ахир республикамизда йилига 86 минг тонна макулатурадан фақат ярми қайта ишланмоқда. 25 фоиз текстил хом ашёси ташлаб юборилмоқда. Ёғоч чиқиндисидан ҳам ниҳоятда кам фойдаланиляпти. Ўзбекистонда йилига 4 миллион тоннадан кўп ғўзапоядай иккиламчи хом ашё ресурси эътибордан четда қолмоқда.

«Узбекмебель» ассоциацияси, Маҳаллий саноат вазирлиги, Қишлоқ хўжалиги вазирлиги, республика Фанлар академиясидан ғўзапоядан қурилиш материаллари, шолипоядан қоғоз ишлаб чиқариш муаммоларини тезроқ ҳал қилиш талаб қилинди. Бу масалаларни ечишда чет эл тажрибасидан кенг фойдаланиш зарурлиги айтилди. Бу ишга ишлаб чиқариш мулки жамоаникими, шахсийми, давлатникими, кимники бўлишидан қатъи назар барчани жалб қилиш кераклиги таъкидланди. Ташкил топаётган кичик корхоналар ва кооперативлар ўз фаолиятини асосан халқ истеъмоли моллари ишлаб чиқаришга қаратиши кераклиги қайд қилинди.

Йиғилишда масалан, Фарғонада ишлаб чиқарилаётган маҳсулотдан Қорақалпоғистонда хабардор эмасликлари ва бунда оммавий ахборот воситалари: газеталар, телевидение ва радио жонбозлик кўрсатмаётганлиги, алоҳида таъкидлаб ўтилди. Сифатли маҳсулотлар рекламаси яхши йўлга қўйилиши, аҳолини республикада ишлаб чиқарилаётган маҳсулотлардан кенг хабардор қилиб туриш лозимлиги қайд этилди.

Ахир охирги пайтда Ўзбекистонда кўз-кўз қилишга арзийдиган, ҳатто фахрланса ҳам бўладиган маҳсулотлар ишлаб чиқарилмоқда. Бухоро ип-газламалари, Мистер гуд бай маркали Наманган эркаклар кўйлаклари, Тошкентдаги бадиий буюмлар фабрикасининг маҳсулотлари, Тошкент чиннилари, Риштон керамикаси шулар жумласидандир. Биргина «Узбеклегпром» ассоциацияси шу йилнинг ўзида четга 110 миллион долларлик маҳсулот сотишни мўлжаллаб қўйган.

Айрим корхоналарнинг раҳбарлари ўз имкониятларидан кенг фойдаланмоқдалар. Ишбилармонлик, тадбиркорлик намуналарини кўрсатмоқдалар. Масалан, Андижондаги «Стройреммебельбит» корхонаси аҳли красноярсклик шериклари билан йилига 840 минг метр духоба тўқиб чиқарадиган қўшма корхона ташкил қилди. Тайёр маҳсулот ҳам тенгма-тенг тақсимланади.

Самарқанд вилояти матлубот жамиятига қарашли «Умид» фирмаси, Андижон бадиий шиша буюмлари ва керамика тажриба заводи меҳнат аҳли йўқдан бор қилаяпти, деса бўлади. Уларнинг шиша синиқларидан тайёрланаётган ажойиб гулдонлари, вазалари, кўзачаларининг бозори чаққон.

Буни тушунган раҳбарлар ўз корхонасини бозор иқтисодиёти сўқмоқларидан муваффақиятли олиб ўтиб, янги ишлаб чиқариш муносабатларини ўрнатади ёки корхона синади. Бу бозор иқтисодиёти қонунидир.

— Айримлар, нега ўзимизга керак бўлган буюмларни четга чиқариб, четдан худди шундай маҳсулотларни олиб келаяпмиз. Ахир бу нотўғри-ку, дейишмоқда. Йўқ. Мен бунга қўшилмайман. Бунда биз аҳолини юқори сифатли буюмлар билан таъминлаган ҳолда ўзимиз ҳам жаҳон бозорида рақобат қила оладиган буюмлар ишлаб чиқаришга ўтамиз. Ўзбекистон ўз маҳсулоти билан жаҳонга чиқмасдан турмушимизни яхшилаб бўлмайди. Бу босқични бозор иқтисодиётига ўтган барча давлатлар бошдан кечирди. Энди навбат бизники, — деди Бош вазир.

Йиғилишда Бош вазир муовини Анатолий Возненко ва республика вазирликларининг раҳбарлари қатнашдилар.

ВИЛОЯТ ҲАЁТИ БИЛАН ТАНИШДИ

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг Раиси Ш. М. Йўлдошев 12—13 май кунлари Сурхондарё вилоятининг Термиз, Жарқўрғон, Қумқўрғон, Бойсун, Ленин йўли, Ангор районларида бўлди. Вилоятда апрель ойининг сўнгги кунлари ва май ойининг бошларида бўлган кучли ёмғир, дўл оқибатларини тугатиш қандай бораётгани билан танишди.

Табиий офат оқибатида деҳқончилик-саноат мажмуига қарашли хўжаликлар 175 миллион сўм зарар кўрди. 42 минг гектар майдонга чигит қайта экиладиган бўлди. Ҳозир пахтакорлар табиат ҳуружи оқибатларини бартараф этиш учун матонат билан ишламоқдалар. Шу кунгача 35 минг гектар майдонга чигит қайта экилди.

Олий Кенгаш раиси Қумқўрғон районидаги С. Боймӯтов номли жамоа хўжалигининг деҳқони Отамурод Асаев хонадонида бўлди.

Вилоят ҳокимлигида Ўзбекистон халқ депутатлари, давлат назорати ва ҳуқуқ-тартибот ҳамда маъмурий идоралар раҳбарлари иштирокида кенгаш бўлди.

Ушбу кенгашда Сурхондарё вилояти ҳокими Х. Э. Бердиев қатнашди.

(ЎзА мухбири).

СИЁСИЙ МУРОСА

ДУШАНБЕ, 13 май. (РАТА—ТАСС). Кеча кечқурун оппозициядаги партиялар вакилларининг журналистлар билан суҳбати чоғида Тожикистон раҳбарияти билан оппозиция ўртасида сиёсий муросага келинганлиги маълум бўлди. Тожикистон Демократик партиясининг раҳбари Шодмон Юсуповнинг айтишича, музокаралар якунида Президент Раҳмон Набиев мажлисни тузиш ва Ислом тикланиш партиясининг раҳбарларидан бири Давлат Усмонни Бош вазирнинг ўринбосари лавозимига тайинлаш ҳақидаги фармонларни имзолади. Энди атиги иккита масала — республика бош прокурори лавозимига номзод тўғрисидаги ва томонларни қуролсизлантириш йўллари ҳақидаги масалаларгина ҳал бўлмай қолди.

Агар эртага давом этадиган музокараларда бу масалалар ҳал этилса, деди Шодмон Юсупов, оппозиция Шаҳидон майдонини бўшатиб бера бошлайди. Тожикистон Демократик партияси раисининг айтишича, Бош вазирнинг ўринбосари сифатида Давлат Усмон ҳуқуқни муҳофаза қилиш идораларининг фаолиятини назорат қилиб туради.

Шодмон Юсуповнинг сўзларига қараганда, янги ваколатли ҳокимият органи — мажлис икки кунлик муддатда тузилади. Ҳозирча мажлис аъзоларининг ярмисини Олий Кенгаш халқ ноиблари ва ярмисини оппозиция вакиллари ташкил этишлари ҳақида келишиб олинди, деди у.

САОДАТЛИ КУНЛАР КЕЛАДИ

БУХОРО ВИЛОЯТИ ҲОКИМИ ДАМИР ЕДГОРОВ БИЛАН МУСОҲАБА

—Ҳурматли Дамир Солиҳович! Авваламбор, Бухоро вилояти ҳокими этиб тайинланганингиз билан табриклаймиз. Айтингчи, ҳозирги пайтда ҳокимнинг асосий вазифалари нималардан иборат, улар олдинги бошқарув усулидан қайси жиҳатлари билан фарқ қилади!

— Табрик учун ташаккур. Аммо шуни айтишим керакки, бу лавозимга тайинланишимни бошимга бахт қуши қўнгани деб эмас, бутун бир вилоят тақдири, унинг иқтисодий ва ижтимоий равнақи учун масъулиятни бўйнимга олган ҳолда қаршиладим. Чунки бозор иқтисодиётига ўтилаётган, нарх-наво кўтарилиб, халқнинг турмуши оғирлашиб бораётган ҳозирги мураккаб даврда юртга ҳоким бўлиш осон эмас.

Менинг назаримда, юртимизда инқилобгача бўлган ҳокимлик лавозимини ҳозиргиси билан қиёслаш тўғри эмас. Тарихдан маълумки, ўтмишда шоҳ, хон ва амирлар жойларда бошқарувни қўлга олиш мақсадида, ўзларининг энг яқин кишиларини ўша ёққа ҳоким қилиб қўйганлар. Аммо бу билан ўтмишдаги ҳокимларнинг барчаси эл-юрт ташвишидан узоқда бўлган, деб айтмоқчи эмасман.

Бугунги кунда вилоят, туман ва шаҳарларда ҳокимлик лавозимини таъсис этишдан асосий мақсад — иқтисодиётни бозор муносабатларига муваффақиятли ўтказиш, ижроия-бошқарув ҳокимиятини мустаҳкамлаш, тегишли ҳудудда давлат, хўжалик ва ижтимоий-маданий қурилишга тезкор раҳбарликни амалга ошириш ҳамда бу борадаги ишлар натижаси учун шахсий масъулиятни оширишдир.

Иқтисодиётнинг бундан кейинги ривожини таъминлаш учун ишлаб чиқариш суръати пасайишини тўхтатиш, хўжаликлараро алоқаларни тиклаш, аҳолини ижтимоий ҳимоя этиш, атроф-муҳитни муҳофаза қилиш, табиий ресурслардан оқилона фойдаланиш, фуқароларнинг ҳуқуқ ва эркинликларини ҳимоя қилиш ва шу куннинг бошқа кўплаб муҳим вазифалари ҳоким зиммасида. Ана шу жиҳатлари билан ҳокимлик аввалги бошқарув усулларидан фарқ қилади.

— Бухороликлар Сизни тадбиркор ва халқпарвар раҳбар, дейишади. Буни бозордаги нархлардан ҳам билса бўлади. Чунки баъзи маҳсулотлар бошқа вилоятлардагига нисбатан арзонроқ нархларда сотилмоқда. Кейин ишбилармонларгаям кенг имконият яратилган. Бу жараёнлар қийин кечмаяптими!

(Давоми 2-бетда).

МУРУВВАТИНГИЗНИ АЯМАНГ

Ўзбекистон хотин-қизлар Қўмитаси, касаба уюшмалари Федерацияси, Республика болалар жамғармаси, «Қизил ярим ой» жамияти, меҳр-шафқат ва сиҳат-саломатлик жамғармаси, Ўзбекистон ёшлар иттифоқи билан ҳамкорликда Раёсат Кенгашининг қарорига биноан 1992 йил 23 майда Тошкентда «ОРОЛ—ОНА-БОЛА» хайрия акциясини ўтказилади.

Бу тадбирнинг мақсади Орол бўйида яшовчи хотин-қизлар ва болалар саломатлигини яхшилашга ёрдам бериш учун маблағ йиғишдир.

Шу куни соат 12 да Алишер Навоий номидаги Давлат Академик Катта театри майдонида «ким ошди» савдоси ҳамда бозор ташкил этилади. Соат 17 да эса санъат усталари ва ёш ижрочилар иштирокида «Хайрия оқшоми» томошалари бошланади.

«ОРОЛ—ОНА-БОЛА» хайрия акциясига муносиб ҳисса қўшадиган барча ҳамюртларимизга олдиндан ташаккур билдирамиз, марҳаматли ташрифингизни кутамиз.

РЕСПУБЛИКА ХОТИН-ҚИЗЛАР ҚЎМИТАСИ.

САОДАТЛИ КУНЛАР КЕЛАДИ

(Боши 1-бетда).

— Шу кеча-кундузда истеъмол бозорида юзага келган тақчиллик, хўжалик алоқаларининг бузилиши дўкон пештахталарини тўлдириш имконини бермаяпти. Вилоят ҳокимлиги аҳолининг озиқ-овқат ва саноат маҳсулотларига бўлган энг кам эҳтиёжларини қондириш чораларини кўришни шу куннинг энг муҳим вазифаларидан бири деб билмоқда.

Ўтган йилнинг ўзидагина вилоят учун турли минтақалардан марказлаштирилмаган ҳолда 400 миллион сўмлик моллар, шу жумладан 260 миллион сўмлик озиқ-овқат маҳсулотлари харид қилинди. Республикада фермерлик ҳаракатини бошлаб берган ташаббускорлар ҳам эл дастурхони баракасини сақлаб қолишга ҳаракат қилишмоқда.

Аммо бу тадбирлар озиқ-овқат муаммосини тўлиқ ҳал эта олмайди. Шу боисдан ўтган йилнинг охирги чораги ва 1992 йилнинг баҳорида вилоят аҳолиси таъминотида узилишга йўл қўймаслик учун «200 кун» деб номланган шартли дастур ишлаб чиқдик. Натижада, йилнинг охирги чорагида вилоятга четдан 1150 тонна гўшт, 14 миллион донадан зиёд тухум, 1345 тонна қандолатчилик маҳсулоти, 2000 тоннадан ошиқ гуруч ва бошқа маҳсулотлар келтирилди. Шу йилнинг биринчи чорагида эса вилоят эҳтиёжлари учун қўшимча 250 миллион сўмлик озиқ-овқат маҳсулотлари харид қилинди.

Кўпгина маҳсулот турларини ўзимизда ишлаб чиқаришга ҳаракат қилмоқдамиз. Жондор туманида Италия ускуналари билан барпо этилган консерва заводи, Шофиркон, Вобкент, Бухоро туманларида озиқ-овқат маҳсулотлари тайёрлашга ихтисослаштирилган кичик корхоналар ва цехлар тобора кўпайиб бораяпти. Ромитан туманида бу йил қанд ишлаб чиқариш корхонаси барпо қилинади. Уни хом ашё билан таъминлаш мақсадида қанд лавлаги экилмоқда.

Бошқа минтақаларда республикалараро алоқалар сусайиб, ҳатто узилиб қолган ҳозирги мураккаб даврда ҳам вилоятимиз мустақил давлатлар ҳамдўстлигидаги мамлакатлар билан ҳамкорликни тўхтатгани йўқ.

Эндиликда валюта маблағларимизга чет элда ишлаб чиқарилган автомобиллар, видеомагнитофонлар, кийим-кечаклар эмас, балки илғор техника ва технологияларни сотиб олиб, вилоят шаҳар ва қишлоқларида янги корхоналарни барпо этмоқдамиз. Шунингдек, хорижий мамлакатлар билан кўчма корхоналар ташкил этиб, улар ишлаб чиқарган маҳсулотлар ҳисобига истеъмол бозорини бойитишни режалаштириб турибмиз.

— Республикамизнинг расмий делегацияси билан Саудия Арабистонига қилган ташрифингиз, шунингдек, Сиз ҳокимлик қилаётган вилоятнинг Туркия билан алоқалари тўғрисида ҳам гапириб берсангиз.

— Яқинда Ўзбекистон Республикаси Президенти И. А. Каримов бошчилигидаги делегация таркибида мен ҳам Саудия Арабистонида бўлдим. Делегациямиз Саудия подшоси Фаҳд, бошқа расмий кишилар ҳамда савдо-саноат доиралари намояндалари билан учрашди. Жидда, Макка ва Мадинада бўлган суҳбатлар чоғида иккала мамлакатнинг, шу жумладан Саудия ва Бухоронинг савдо, иқтисодий ва маданий алоқаларини ривожлантириш тўғрисида ҳам гап борди.

Айни чоғда вилоятимиз вакиллари Измирга ташриф буюришга ҳозирлик кўрмоқда. Бу ташриф Ўзбекистон ва Туркия республикалари ўртасидаги алоқаларнинг асоси ва мақсадлари тўғрисидаги Шартномага мувофиқ амалга оширилади. Бухоро ва Измир шаҳарларининг биродарлашуви икки буюк халқ ўртасидаги дўстликни мустаҳкамлашга, иқтисодий ҳамкорликни йўлга қўйишга хизмат қилади.

Бухорода турк миллий-маданий маркази ҳамда унинг ҳузуридаги кичик корхоналар фаолият кўрсатмоқда. Вилоятимиз агросаноат бирлашмаси Туркиядаги фирмалар ва ширкатлар билан ўзаро шартномалар тузган. Бухорога дўстлар юртидан келтирилган новвойхонада туркча нонлар пиширилиб, шаҳарликлар дастурхонига тортиқ этилмоқда. Бухоро тиббиёт институти талабаларини амалий таълимга Туркияга юбориш режалаштирилган.

— Бухоро кўркам обидалари, маданияти ва ҳунармандчилик санъати билан жаҳондаги кўпгина мамлакатлар сайёҳларини лол қолдирган. Халқаро туристик ташкилотлар билан шартномалар тўғридан-тўғри Бухорода тузилиб, тушган маблағлардан кўпроқ қисми шаҳар ва вилоят равнақи, обидалар таъмири учун сарфланса, ўринли бўлар эди...

— Афсуски, собиқ Иттифоқ минтақаларидаги миллий низолар, ижтимоий нотинчлик, иқтисодий инқироз ҳолатлари, туристик йўлланмалар нархининг ўртиши туфайли Бухорога келаётган саёҳатчилар сони камайиб қолди. Агар 1990 йилда биз 211,5 минг саёҳатчини қабул қилган бўлсак, бултур бу кўрсаткич 184 минг нафарни ташкил этди. Чет эллардан келаётган сайёҳлар сони эса қарийб 50 фоизга камайди.

Республикамизнинг мустақилликка эришгани, унинг жаҳондаги юздан зиёд мамлакат томонидан тан олингани, Ўзбекистоннинг чет эл мамлакатлари билан янги ҳаво йўллари очилгани, юртимизда соғлом ижтимоий вазиятнинг қарор топаётгани, саёҳатчилар учун қулай шароитлар яратади, деган умиддамиз. Ўтган йилнинг ўзидагина Бухорода туризм билан шуғулланувчи ташкилотлар сони 6 тага кўпайди. Эндиликда хорижий фирмалар шартномаларни тўғридан-тўғри ўзимиз билан тузадиган бўлдилар. Илгари туризмдан тушган даромаднинг 3—5 фоизигина маҳаллий бюджетга кирим қилинган бўлса, ҳозир унинг асосий қисми ўзимизда қолмоқда. Ўрта ҳисобда ҳар йили туризмдан шаҳар бюджетига 1 — 1,5 миллион сўм маблағ тушади. Бу албатта обидаларни таъмирлашга улуш бўлиши мумкин, холос. Мутахассисларимизнинг ҳисоб-китобларига кўра тарихий ёдгорликларни қайта тиклаш эҳтиёжлари учун эски баҳоларда 300 миллион сўмликдан зиёд маблағ керак. Ишончимиз комилки, асрлар ва авлодлар бойлиги ҳисобланган обидаларни асл ҳолига қайтаришимиз учун вақтида Марказ бермаган маблағни, тупроғи зар Ўзбекистонимиз, меҳнаткаш халқимиз топа олади.

Вилоятда 1995 йилда Бухоронинг 2500 йиллигини кенг нишонлаш бўйича катта тайёргарлик ишлари бошлаб юборилди. Ана шу тўйга чет эллардан меҳмонлар келишини ҳисобга олиб, туризмни янада ривожлантириш чораларини кўраяпмиз. Ҳиндистонлик қурувчилар яқин орада ҳашаматли меҳмонхонани фойдаланишга топширадилар. Иқтисодиётдаги қийинчиликларга қарамай, касаба уюшмалари ҳам йирик меҳмонхона қурилишини бошлаб юборганлар. Шаҳарда улкан аэропорт бунёд этилаяпти. Хуллас, биз меҳмонларни хушнудлик билан кутиб олишга тайёрмиз.

— Орол бўйидаги оғир экологик вазият Бухоро вилоятига ҳам салбий таъсир кўрсатаётгани кўпчиликка маълум. Минтақада ичимлик сув муаммоси ҳамон кескин бўлиб турибди. Домхўжа — Навоий— Бухоро қувурли сув йўли қурилиши бошлаб юборилган эди. Аммо сўнгги пайтларда ишнинг суръати сусайиб кетди...

— Оғир экологик вазият ҳамда вилоятда тоза ичимлик сувнинг камлиги ҳисобга олиниб, бу йирик водовод қурилиши тез суръатлар билан олиб борилаётган эди. Иншоотда ҳозиргача 150 миллион сўмликдан зиёд капитал маблағлар ўзлаштирилиб, лойиҳадаги 303 километр водоводнинг 284 километри қурилди. Навоий шаҳри меҳнаткашлари Домхўжанинг зилол сувидан баҳраманд бўлдилар. Бошқа минтақалар билан хўжалик алоқалари бузилган бугунги серташвиш дамларда вилоят ҳокимлиги барча чораларни кўриб, ҳатто шу кеча-кундузда зарур бўлган айрим нарсалардан воз кечиб, водовод учун катта ҳажмли қувурлар сув бойлагич воситаларини ҳозирлаб қўйди. Чунки режага мувофиқ шу йил вилоятимиз маркази меҳнаткашлари ҳам унинг сувидан баҳраманд бўлишлари керак эди.

Аммо Уй-жой-коммунал хўжалиги вазирлиги, республика ҳукумати капитал маблағ ажратмагани учун мазкур иншоот қурилиши тўхтаб қолди. Вилоят ҳокимияти вазирликдаги раҳбарларнинг бу совуққонлигидан норози бўлиб, республика раҳбариятига мурожаат этди. Асосий қисми бунёд этилиб, барча, қувурлари техник воситалари топиб қўйилган, вилоятнинг 1 миллион 200 мингдан ортиқ аҳолиси интизорлик билан тоза сувни кутиб турган бир вақтда зарбдор қурилишни тўхтатиб қўйиш инсофдан эмас, ахир. Тоза сув камчилиги туфайли вилоятда турли касалликлар кўпайиб бораётган бир пайтда бу иш биз учун энг муҳим вазифа бўлиб қолиши керак. Республика вазирлиги ва ҳукуматидаги масъул ўртоқлар буни чуқур ҳис этиб, қувурли сув йўли қурилишини давом эттиришга рухсат берадилар, деб умид қиламиз.

— Энди анъанавий савол, келажакдаги режаларингиз!

— Вилоятимизда жуда кўп иқтисодий-ижтимоий муаммолар мавжуд. Ёнилғи танқислиги қишлоқ хўжалиги юмушларини ўз вақтида амалга ошириш имконини бермаяпти, қурувлар нархининг бир неча бор ортиб кетгани туфайли қишлоқларни газлаштириш ишлари сусайиб қолди, меҳнаткашлар маошининг кўпайиши маҳаллий бюджетдаги камомадни кескин ошириб юборди, корхоналарни хусусийлаштириш секин бораяпти, саноат ва қурилишда аввалги иш суръатини сақлаш тобора қийинлашмоқда... Хуллас, бир олам ташвишлар...

Бунинг устига инсоф ва диёнатни унутган баъзи корчалонлар тадбиркорлик ниқоби остида шу кеча-кундузда эл-юрт ризқидан юлиб қолмоқчи бўладилар. Мисол учун, яқинда Қоракўл туманидаги «Меҳнат» ширкатининг раҳбарларидан бири бошқа минтақаларга сотувга пиёз чиқаришга рухсат олиб, остига кўплаб гўштни яширган ва уни республикамиздан узоқда чайқов баҳосида пулламоқчи бўлган. Ана шундай беимон кишиларга қарши қонун йўли билан курашиш, савдо, маиший хизмат, соғлиқни сақлаш, ижтимоий таъминот ва бошқа соҳаларда тартиб ўрнатиш, жиноятчиликка қарши курашга бутун жамоатчиликни сафарбар этиш ҳам муҳим вазифалардан.

Ишончим комилки, бозор иқтисодиётига ўтиш даври қийинчиликлари ортда қолиб, бутун мустақил Ўзбекистон халқлари қатори бухороликлар ҳам ўзларининг фидокорона меҳнатлари билан саодатли кунларга, тўкин-сочинликка эришадилар.

Суҳбатдош:
Маннон ОТАБОЙ,
«Халқ сўзи» мухбири.

ДАСТАГА ЧИҚДИ

Маълумки, жорий йилда республика пиллакорларига ҳам етиштирилган хом ашёнинг 15 фоизи ва режадан ортиқ маҳсулотнинг ҳаммасини келишилган нархларда сотиш ҳуқуқи берилди. Бу тадбир кумуш тола ижодкорларининг пировард натижага қизиқишини кучайтирди.

Айни пайтда қишлоқ аҳли таъминотдаги қийинчилик, иқтисоддаги тангликка қарамай, 531 минг қути ипак қуртини агро-техника қоидалари асосида парваришлаяптилар.

Жумҳурият бўйича 320 минг қутидан ортиқ пилла қурти тўртинчи — бешинчи ёшга етди. Сурхондарё вилоятининг Ангор ва Термиз районлари хўжаликларида эса ипак қурти дастага чиқди. «Ипак» республика ишлаб чиқариш бирлашмаси маълумотига кўра, илғор жамоалар бугун-эрта пилла ҳосилини теришга киришадилар.

Н. ШАКАРОВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

КЎРГАЗМАЛИ ВОСИТАЛАР ЁРДАМИДА

БУХОРО шаҳридаги 24-ўрта махсус мактаб-интернатда она тили ва адабиёт фанлари ўқитувчиларининг ташаббуслари ва бевосита раҳбарлигида кўргазмали воситалар мунтазам чиқариб турилади. Жумладан, «Луғатлар лавҳаси»да ўзбек адабий тилида қўлланила бошлаган янги атамалар бериб борилади. Шунингдек, кўргазмада иш қоғозларидан намуналарга кенг ўрин берилади. Лавҳадаги ёзув устунлари ҳар ойнинг бошида янгиланади.

Яқинда кўргазмада «Муҳаммад пайғамбар ҳадислари Алишер Навоий назмида», деб номланган янги тахта пайдо бўлди. Ундан буюк ўзбек мутафаккир шоири Алишер Навоийнинг Муҳаммад пайғамбар ҳадислари асосида яратилган байтлари ўрин олган. Ўқитувчиларнинг фикрича, бу каби кўргазмали воситалар ўқувчиларнинг дарсларни мукаммал ўзлаштириб, пухта билим олишларига амалий ёрдам беради.

А. ҲАЙДАРОВ.

• Шахсий мулоҳаза

ШАТРАНЖ ТАХТАСИДАГИ ДОНАЛАРДЕК

Аллоҳнинг иродаси, қайта қуриш шарофати ила ўз ватанлари билан дийдорлашиш ниятида қадам ранжида қилган меҳмонлардан бири, Туркия фуқароси доктор Аҳад Андижонийни у кишининг бобокалони бўлмиш Саййид Муҳаммад Худоёрхоннинг зиёратига олиб борганим ёдимда. Ўрда биносидаги тарих бўлими намойишгоҳида эски ёзувдаги бир тахта қоғоз эътиборимизни жалб этди. Замона зайли билан сарғайиб, хира тортган ушбу қоғоз Қўқон мухторияти ҳукумати томонидан нашр этилган тақвим экан. Ундаги бир жумлани ўқидим-у борлиқни унутиб, бутун диққатимни шунга қаратдим: **«...Туркистон халқлари эллик йил давом этган қулликдан сўнг озодликка чиқдилар, мухторият олдилар... Озодлик олган халқнинг бошқа бир улуғ халқ қўлига яна қулликка тушувидан Аллоҳнинг ўзи асрасин...».**

Ё тавба! Тақвим муаллифи ушбу сатрларни битаётганда фаришталар «Омин!» деб юборишганмикан? Наҳотки, эллик йил орзиқиб кутилган озодлик атиги етмиш кунгина яшаб лаҳадга тушса?

Кўзим тақвимда-ю, оёқларим тарихнинг айланма сўқмоқларидан мозий қаърига кетиб бормоқда. Тақдир ўйинини қарангки, мен мозий қаъри деб ўйлаган жой истиқлол чўққиси бўлиб чиқди. Яъни, ўтмиш сари тушган сари, мустақиллигимиз чўққисига чиқиб бориларкан... Мозий йўли текис эмас, дам ҳорибтолиқиб тоққа ўрлайсиз, дам нишоблик ихтиёрингизни олиб, ўз домига тортади. Ўзбек хонликлари — аштархонийлар, шайбонийлар, темурийлар даврида мустақил яшаган эдик. Буюк Темур давлати мустақиллигимизнинг сарбаланд чўққиларидан бири эди. Бу чўққи остида эса мўғул асорати... хоразмшоҳлар, қорахонийлар, сомонийлар давлатлари... Ниҳоят, темурийлар чўққиси билан бўйлайдиган яна бир муҳташам чўққи — буюк бобокалонимиз Алп Эр тунга (Афросиёб) давридаги Буюк Турон чўққиси. Биз энг баланд чўққидамизми? Бундан баланди йўқми? Мозий силсиласи ортида яна чўққилар кўзга ташланади. Яна бир муҳташам чўққи этагига 1991 йил 1 сентябрь куни етиб келдик. Чўққини қачон забт этамиз, фақат ЯРАТГАНГА аён. Фикрузикримиз — МУСТАҚИЛЛИК. Хориждан келган меҳмонларимиз билан суҳбатларимиз ҳам асосан шу мавзуда.

Ўтган йили меҳмонимиз бўлган Абдулғофур Нур Бухорий жаноблари доим таъкидлар эдилар: — Истиқлол кунлари яқинга ўхшаб турадир. Хўш, мустақил яшашга тайёрмисизлар? Агар хўжалик юритиш, маиший ҳаёт ҳозирги аҳволда қолаверса, қайдам... Шаҳрингиздаги кўпгина корхоналарда бўлдим. Халқ истеъмоли учун чиқарилаётган молларни қўйиб туринг, четга чиқариш учун тайёрлаб қўйилган молларнинг ҳам сифат даражаси паст. Сизларда ишлаб чиқариш культури (маданияти) кўнгилдагидек эмас. Корхоналарда исроф ниҳоятда кўп, ортиқча маросимлар, ортиқча сарф-харажатлар, зарурати йўқ ишларга пул сарфлаш. Тўғри, биз — хориждаги ватандошлар ёрдамни аямаймиз. Аммо асосий ишлар ўз қўлингизда.

Йирик мулкдор, араб оламида мармар ишлаб чиқаришни ўз тасарруфига олган бу кишининг сўзларига ишонмаслик мумкин эмас. Шунингдек, жаҳон ўзбеклари «эл» уюшмаси раиси амриқолик Абдурауф Мақсудий, тоифлик Абдуллажон Туркистоний, туркиялик Қодиржон ака ҳамда Абдулатиф ва бошқа қадрдонларимиз ҳам ватан равнақи йўлида ҳар қандай хизматга ҳозир эканликларини изҳор этдилар. Уларнинг сўзларига қараганда, четда яшайдиган барча туркистонликлар Ўзбекистонда Мустақиллик ҳақида қонун қабул қилинганлигини эшитиб, кўзларига ёш олганлар, шодликдан ўзларини қаерга қўйишни билмаганлар. Хўш, бизда-чи?.

Хушхабарни 31 август куниёқ эшитдик. Хонадонимизда шод-хуррамлик. Эртаси тонгданоқ шодлигимизни маҳалла аҳли билан баҳам кўриш учун ўзимиз аминлик қилаётган Исфара гузарига шошилдик. Лекин мустақилликнинг аҳамиятини тушунмаганлар, «бу ҳам бир найранг-да» дегувчилар ҳам бўлди. Аммо ушбу лоқайдлик, бехабарлик умумий шодиёна кайфиятига заррача таъсир кўрсата олмади.

Хўжанднинг энг азиз, мўътабар отахонлари саналмиш Ҳожи Жўрахон тўра, Ҳожи Мунавварxон тўра, Абдулазиз қоридада, Ҳожи Сиддиқжон қори ва бошқа табаррук мўйсафидлар дуога қўл очиб, мустақиллик йўлида саъйи ҳаракат қилганларни алқадилар.

Сўзга чиққан хорижлик меҳмонлар ўз севинчларини яширишга ҳаракат ҳам қилмадилар, зеро, табаррук заминга тўкилган севинч ёшлари куртак чиқараётган истиқлол ниҳоли учун оби ҳаётдир.

Ишбилармон ватандошларимиз билан суҳбатлашар, сиёсий-маънавий вазиятни таҳлил қилар эканман, мустақиллик йўлидаги юмушлар шатранж тахтасига терилган доналардек тартиб билан турганини кўраман.

Аввало, орамиздаги ихтилоф, гина-қудуратларга барҳам беришимиз, «Сен коммунист, сен бирликчи, сен ваҳҳобий, сен мутаассиб» каби ёрлиқларга ўт қалашимиз, бир ёқадан бош чиқариб, бирдамлик қасрини барпо этишимиз лозим.

Ва яна шу ўринда диққатингизни бир ривоятга қаратай.

...Қўқанд салтанатининг соҳиби Амир Умархон жаннатмакон муборак тунларнинг бирида башорат топибдурлар. Тушларида Расулиакрам Муҳаммад Мустафо салли алоҳи алайҳи васаллам зоҳир бўлиб, улар ораларида қуйидагича мусоҳаба бўлибди:

— Ё расулилло, Сизнинг Туронзаминдаги ноибингиз бўлишим учун не амалларни адо этмоғим лозим?

— Сен аввал қандай амалларни бажарганлигингни айт, шунга қараб ҳукм чиқарурмиз.

— Шариат арконларини тугал адо этмоқчиман.

— Бу камлик қилади.

— Масжиду мадрасалар, ҳаммому кўприклар, работу бозорлар қурдим, йўл солдим, ер очдим.

— Бу кам.

— Шоиру фузалога ҳомийлик қилдим, солиқларни камайтирдим.

— Бу ҳам кам.

— Мен яна қай амалларни қилмоғим даркор?

— Ё, умматим, агар Аллоҳ ҳузурига сафар қилгунингча салтанатинг бошқа бир кучли салтанат қуллигига тушиб қолмаса, менинг энг яхши умматим ва ноибим сифатида фирдавсга равона бўласан. Жаннат маконинг бўлғусидир.

Муҳтарам ватандошлар, мустақиллигимиз осонлик билан келмайди, барча кучимизни, заковатимизни бир жойга йиғиб, баҳамжиҳат ҳаракат қилсак, иншооллоҳ, ҳар қандай тўсиғу девордан ўтиб кетамиз.

Қўқонди латиф.

Нуруллохон ҳожи
АБДУЛЛОҲ ўғли.

• Табиат ва биз

ЙЎҚОЛГАН КЎЛЛАР

ДАМ олиш кунлари хушманзара жойларда бўлгинг келади .Табиатнинг гўзал гўшаларида тоза ҳаводан яйраб нафас олсанг, руҳинг кўтарилади, чарчоғинг ёзилади. Аммо воҳамизда бундай жойлар оз қолди. Борлари ҳам ёрдамга муҳтож. Улар асралиб, келажак авлодга бутунлигича қолдирилмоғи зарур.

1950 йилда вилоятимизда 500 дан зиёд кўл бор эди, 1968 йилда Озерний ва Дарёлиқ заҳкашлари қазилгач, атиги 80 та қолди.

Илгари вилоят кўлларида лаққа, сазан, сўйган, чўртан, зоғора, оқамур сингари балиқлар, ўрдак, қашқалдоқ, ғоз, оққуш, кўкқўтон каби сув қушлари ниҳоятда кўп эди. Ерлар пала-партиш ўзлаштирилиб, кўлларнинг йўқ қилиниши, қолганларида сувнинг пасайиши ва ифлосланиб шўрланиши оқибатида балиқ ва қушлар тури камайиб кетди, кўпи қирилди. Одамлар кўллар атрофларида дам олишдан, қармоқ ташлаб, ҳузурланишдан бенасиб қолди. Сув ўтларининг анча тури нобуд бўлди.

Кейинги 20-30 йил ичида вилоятимизда кўллар беш баравар камайди, экин майдонлари оралиғида қолиб кетганлари қаровсизликдан суви тугаб бормоқда. Бундай кичик кўлчаларга эътибор бериб, ўрдакчилик, ғозчилик, балиқчилик йўлга қўйилса арзон парҳез гўшти етиштириш мумкин бўларди. Кичик ариқларда, отизларда йиғилиб қолган майда балиқлар куз пайтида шу кўлларга қўйиб юборилса, аҳоли балиқ билан таъминланарди.

Янгиариқдаги Улли Шўркўл бўйлари бир вақтлар дам олувчилар билан гавжум бўлган. Унда сув ўтлари, балиқлар, қушлар сероб эди. Унга Озерний заҳкашидан сув қуйилиб турарди, энг чуқур жойи 9 метрча бўлган. Бу кўл 1974 йилда райондаги балиқчилик комбинатига берилди-ю, балиқлари, қушлари кўр-кўрона овланиб, суви пасайиб, шўрланди, балиқлари, қушлари камайди, ўт-ўланлари қуриди. Ниҳоят, табиатни муҳофаза қилиш вилоят қўмитаси коллегиясида бу ишлар қаттиқ қораланди, ижроқўм кенгашида Улли Шўркўл масаласи кўриб чиқилиб, унга табиий эркин кўл мақоми берилди. Кўлни аввалги қиёфасига келтириш тадбирлари ишлаб чиқилиб, сувга тўлдирилди ва сув ўтадиган иншоот қурилди.

Шу қаторда Ҳазораспдаги Ҳажжали кўл тизимидаги Қўҳнакўл, Ҳажжали Кепак, Қурванак, Боғотнинг Дарёлон кўллар тизимидаги Дарёлон, Ҳожи, Қоқ, Гажли, Чағил, Қалажиқ кўллар тизимидаги Ёлдировуқ, Хўжакулган, Тўққизчуқир, Боғотли, Янгиариқнинг Зейкўл тизимидаги Оқсув, Ишакровот, Қоракўл, Улли Шўркул, Обулкўл ва Хива ноҳиясининг Памида кўллар тизимидаги Саёт, Ҳуррам, Қозоқўлган, Дузлоқ ва бошқа кўлларни кенгайтириб, Дарёлон ва Озерний заҳкашлари билан туташтириш, сув кечадиган қилиш, уларни камида 1,5—2 метр баландликкача сув билан тўлдириш зарур. Ана шундагина Хоразм вилояти меҳнат аҳли воҳадаги табиий кўллар инъомидан баҳраманд бўладилар.

Бобохон ҲАҚБЕРДИЕВ,
Озод СОТЛИҚОВ.
Хоразм вилояти

СИМ ҚОҚАСИЗМИ, МАРҲАМАТ

ҚАРШИДА шаҳарлараро телефон алоқасини яхшилашга хизмат қиладиган «Квази» маркали электрон станция тикланди. Станция саноқли дақиқаларда собиқ Иттифоқнинг исталган шаҳри билан алоқа ўрнатиб беради.

Шаҳар аҳолиси, узоқ-яқиндан бу ерга келаётган меҳмонлар Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлигининг қарийб барча шаҳарлари билан автомат тарзда боғланиш имкониятларига эга бўлдилар.

Г. ПЎЛАТОВ.

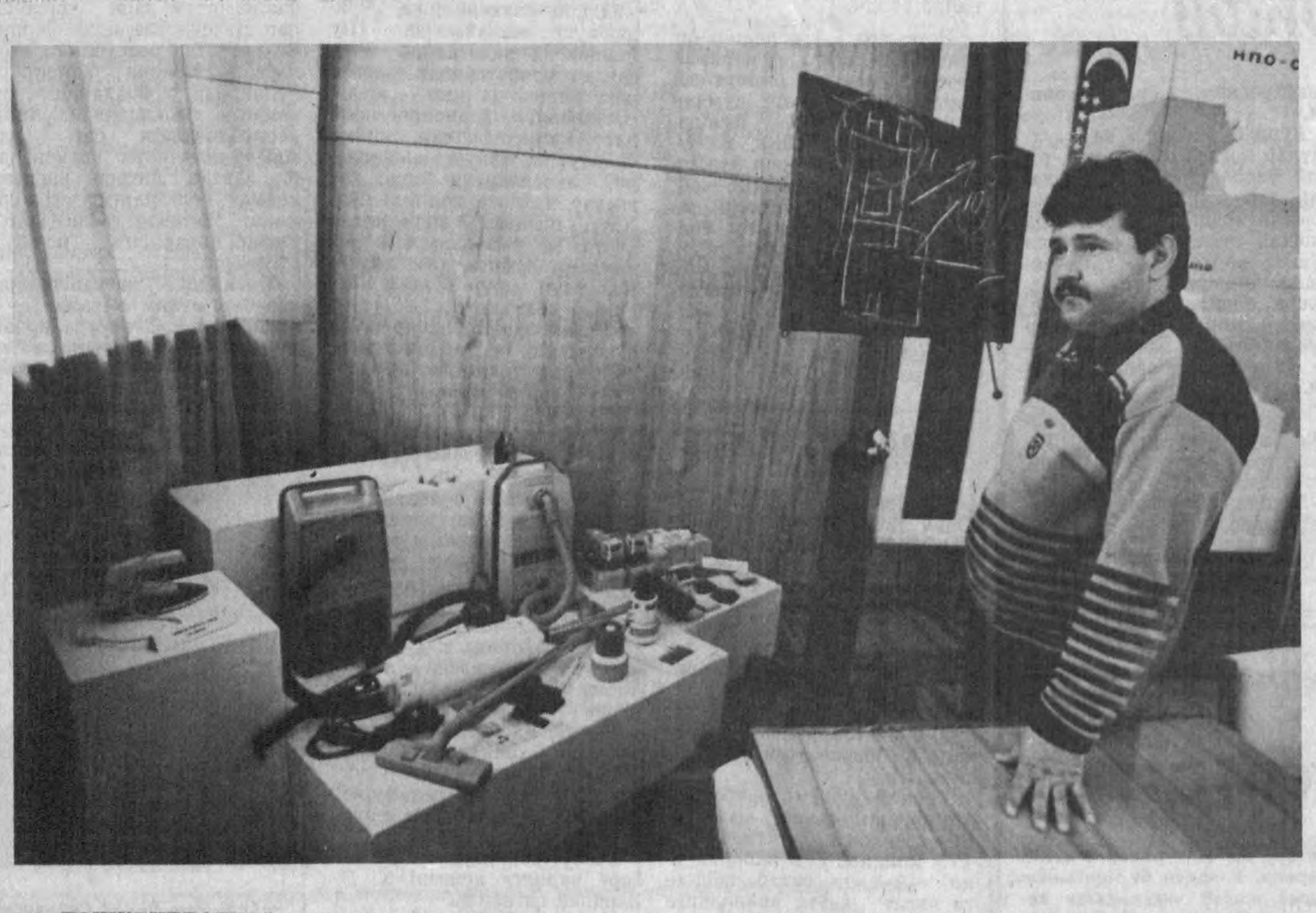

ТОШКЕНТДАГИ Ўрта Осиё электроаппарат илмий ишлаб чиқариш бирлашмаси эндиликда иш тизимини бутунлай ўзгартирмоқда. Ҳозир бирлашмада халқ истеъмол молларни ишлаб чиқариш кенг йўлга қўйилмоқда. Сиз энди республика дўконларидан ўта тақчил ҳисобланган дазмол, чангютгич ва бошқа электр жиҳозларини харид қилсангиз ушбу бирлашма ходимлари, жумладан бош инструктор Леонид Файенгольд (суратда) меҳнатини ҳам эслаб қўйинг.

А. ЗУФАРОВ олган сурат.

• Халқ таълими янгиланиш йўлида

МАКТАБ ВА МАЪНАВИЯТ

Мустақил Ўзбекистонда халқ таълимини хусусан, ўзбек мактабини қайта қуриш қандай кечади! Миллийлик-чи! Бу саволлар нафақат маориф ходимлари, муаллимлар, балки барчада қизиқиш уйғотиши табиий. Негаки, ёш авлод камолоти бугун энг долзарб муаммолардан бири. Бу ҳақда Т. Н. Қори Ниёзий номидаги Ўзбекистон Педагогика фанлари илмий тадқиқот институти «ўрта умумтаълим мазмуни» бўлимининг мудири, педагогика фанлари номзоди Фаёз МУСАЕВ жамоатчи мухбиримиз Эсон АННАЕВга қуйидагиларни гапириб берди.

— Аввало шуни таъкидламоқчи эдимки, мактабнинг, тўғрироғи, халқ таълимининг миллийлиги учун қайғуриш менга отамдан мерос. У киши 60-йилларгача бошланғич мактабда муаллимлик қилиб, таълим-тарбияни ўзбек руҳига мувофиқлаштириш ҳақида кўп қайғурганлар. Мактабнинг миллий бўлиши моҳиятини оила мисолида изоҳлаб шундай дер эдилар: «Мана, миллатнинг ёки жамиятнинг энг кичик таркибий қисми бўлган оилага бир назар ташлайлик, ундаги ҳар бир жиҳат: ўзаро муносабат, хешу ақроболар ва қўшнилар ила мулоқот, меҳмон кутишдан тортиб, тўй-маърака ўтказишгача, кийинишу уйни безаш, рўзғор анжомларию овқат тайёрлаш — ҳаммаҳаммаси ўзга миллат оиласидагидан жиддий фарқланади. Бу муҳит хонадон аъзоларининг руҳи, ахлоқий қарашларини таркиб топтиради. Бекорга «Қуш уясида кўрганини қилади», дейилмаган».

Отамнинг шахсий тажрибага асосланган ана шу башоратларини чорак аср бурун бир ўқув фани қамровида тадқиқ қилишга киришдим. Шу мақсадда «СССР иқтисодий географиясини ўзбек мактабларида ўқитиш хусусиятлари» мавзусида номзодлик диссертациясини тайёрладим. Аммо ўша кезларда Иттифоқ кўламида бир хил ўқув ва таълим режаси бўйича иш олиб боришга кўникиб кетилганидан ўзбек мактабида география фанини ўқитиш бошқача руҳда бўлишига эътироз билдирувчилар кўпайиб кетди.

Улар таълимнинг услубий жиҳатидан тафовут этилишига бир қадар рози бўлишса-да, мазмунининг ўзгаришига асло йўл бермадилар. Хуллас, ўзбек мактабида география таълими фақат услубий жиҳатдангина фарқланишини асослаб диссертация ҳимоя қилинган эди. Энди эса мустақиллигимиз шарофати ўлароқ умуман таълимни миллий мазмунда қайта қуриш учун барча шарт-шароит пишиб етилди.

Миллий мактаб масаласига келсак, бу борадаги уринишлар илгари ҳам бўлган. Унинг муҳим жиҳатларини асримиз биринчи чорагида Фитрат, Чўлпон, Мунаввар қори Абдурашидхон ўғли каби мутафаккирлар фаолиятида яққол кўриш мумкин. Аммо уларнинг саъй-ҳаракатларини қатағон йилларининг тўфони босиб кетди.

Сўнгги йилларда амалга оширилган ишлардан энг муҳими таълимни қайта қуришга, жумладан, ўзбек мактабини барпо этишга йўлланма «Ўзбекистонда умумий ўрта таълим концепцияси»ни Халқ таълими вазирлиги расмий ҳужжат қилиб тасдиқлаши бўлди. Эндиликда айрим мактаблар ташаббуси билан мазмуни миллий асосга қурилган «Одобнома», «Мерос» каби дастурлар яратилиб, таълимда фойдаланилмоқда.

Халқ таълими пойдеворини мустаҳкамлашнинг энг долзарб қирраси таълим-тарбия мазмунини янгилашдир. Бунда халқимиз босиб ўтган йўлидаги барча миллий-маънавий қадриятлар, ҳатто ўтмиш хатолари ҳам сабоқ бўлиши мумкин.

Шу билан бирга ёшларимиз билим ва иқтидор даражасига кўра хориждаги тенгдошларидан ортда қолмаслиги зарур. Шу боис таълим мазмунини миллийлаштиришга бир ёқлама ёндашиб бўлмайди. Акс ҳолда халқимиз «қўриқхона»да қолиб кетади.

Афсуски, маъмурий буйруқбозлик муҳитига кўникиб қолган баъзи мутахассис-олимларимиз сийқаси чиққан қарашлар гирдобида янгиликни ҳазм этолмаётирлар. Миллий мустақиллигимиз давомчилари бўлмиш фарзандларимизнинг билим ва тарбиясига лоқайд қараб, улар камолига завол бўлаётганларни миллатга хиёнат қилувчи хоинларга тенглаштириш мумкин.

Исломнинг илмли ва меҳнатсевар бўлишга даъвати, инсонни, табиатни эъзозлаш, ватанпарвар бўлиш, марҳумлар руҳини ранжитмаслик сингари кўплаб ақидалари халқимизнинг турмуш тарзига, шуурига сингиб кетган. Бас шундай экан, мен исломсиз том маънода ўзбек мактаби бўлмаслигини таъкидламоқчиман.

Миллий таълим борасидаги фикрларни узоқ давом эттириш мумкин. Чунки бу соҳа ўзининг илмий талқинини кутиб ётган ва ҳаётимиз учун энг зарур муаммолардандир.

Сир эмас, бугунги кунда мактабларимизнинг иш юритиш услублари анча ночор аҳволда. Бу эса халқнинг сиёсий-иқтисодий, маданий-маънавий инқирозини юзага келтираяпти. Ўқувчиларнинг қалбига имон-эътиқодни сингдириш, уларни дунёвий билимлардан хабардор қилиш мустақил Ўзбекистонимизнинг эртасини белгилашини унутмайлик. Зеро, келажак — ёшларники.

ВАТАН ВА ХАЛҚНИ КИМ ҚЎРИҚЛАЙДИ

Ўзбекистоннинг мудофаа қудратига путур етказувчи иллат хусусида

Николай ЧЕРНИКОВ, командирнинг шахсий таркиб билан ишлаш бўйича ёрдамчиси, офицер.

ОЛДИНДАН айтиб қўя қолай: ушбу масалада сўз очишимиздан мақсад кимгадир тош отиш эмас. Истак шуки, собиқ Иттифоқ таркибидаги давлатларнинг Қуролли кучлари қўмондонлиги, вазирликлари ва Мудофаа ишлари комитетлари эътиборини тасарруфдаги шахсий таркиб муҳитида юзага келаётган бошбошдоқлигу, ўзбошимчаликларга қаратишдир. Сабаби — бундай бебошликлар қисм ва бўлинмаларнинг жанговарлигини сусайтириб, бинобарин давлатларнинг мудофаа қудратларини зил кетказмоқда. Шунингдек, қўшинлардаги интизомни фақат ҳарбийларнинг ўз кучлари билангина таъминлаш керак деган фикрнинг хато эканлигини ҳам эслатиб қўймоқчимиз.

Бу мавзуда мени атайлаб бичиб-тўқишда айбламасинлару, аммо бизнинг хизматимиз қандай шароитларда кечаётганига, ўйлайманки, Ўзбекистонда хизмат қилиб турган ҳамма офицерлар ҳам бефарқ қаролмайдилар. Зотан, бизнинг ватандошларимиз ва оилаларимиз яшаб турган давлатнинг мудофаа қудратини шакллантиришда ана шу шароит асосий тамойил вазифасини ўтайди.

Тошкент гарнизонида жойлашган бу қисмни ҳақли равишда «подшолик»ка қарашли дея таърифлаш мумкин. Маълумки, марказларда жойлашган бундай қисмлар ҳарбийлар орасида сараланганлар қисми сифатида таърифлаб келинади. Шу боисдан айнан сараланганлар қисмидан ташвишли хабарлар тарқалиши ғайри-табиий ҳолдир.

Сергей ПОЛИНЦЕВ, бўлинма командири, офицер

— Бунақаси ҳеч қачон бўлмаганди. Ҳозир ҳам юз бераётган аҳволни оқлашга арзийдиган тайинли сабабни тополмайман. Ўзингиз ишонч ҳосил қилдингиз — бу қисмда рисоладагидек хизмат қилиб, хордиқ чиқариш учун ҳамма шарт-шароитлар муҳайё. Бугунги кунгача бирор офицер хизмат жойини бошқа қисм ёки жумҳуриятга алмаштириш истагини билдирган эмас. Аскарларга нима бўлди ўзи?

Ҳаммаси сўнгги чақирувдан бошланди. Қисм фақат Ўзбекистоннинг ўзидан чақирилган ёшлар ҳисобига тўлдирилди. Ота-оналарнинг ўғиллари ўз ватанларида хизмат қилиши кераклиги хусусидаги истаклари рўёбга чиқди.

Янги чақирилган аскарлар ўз уйларига, нари борса, шаҳарлараро автобусларда етиб боришлари мумкин бўлди. Аммо, айнан шу қулайлик қисм учун ҳам, унинг офицерлари учун ҳам тахликали бўлиб чиқди. Бир неча янги аскарнинг ўзбошимчалик билан («ота-онасини кўриб келиш» учун) қисмни ташлаб кетиши тез орада қолган аскарларнинг ҳам ҳарбий хизматдан бош тортишларига айланиб кетди. Аввалги кетганлар урушиб қўйилди, ота-оналарига айтилди, офицерларга ҳам эътироз билдирилди.

Сергей ЦИКИН, бўлинма командири, офицер

— АСКАРНИНГ хотиржам хизмат қилиши учун нима етмаяпти? Ўз юртларидалар, ота-оналари деярли ҳар куни келиб туришибди, ҳаммалари ягона ўқув жамоасида жамулжам, аввалги чақирилган аскарлар тазйиқи ҳақида гап бўлиши мумкин эмас.

Қисмни оммавий ташлаб кетиш байрам арафасига тўғри келди. Йўқ, мусулмонлар ёки христианлар байрами эмас, бу воқеага миллий тус бериш мутлақо ноўрин, чунки фақат ўзбеклар эмас, ўрислар, қозоқлар, корейслар ҳам шундай қилишаяпти. Қуролли кучлар куни арафасида ўндан зиёд аскар қисмни ташлаб кетди. Ҳамма оёққа турғазилди. Аскарларнинг уйларига, ота-оналарининг ишхоналарига, мактабларга, ҳарбий комиссариатларга, ижроқўмларга хат жўнатилди. Офицерлар хизматлари ва оилаларини қолдириб, ўз ҳисобларидан қочоқларнинг уйларига йўл олишди, аскарларни қайтариб келишди.

Сабаб, баҳона битта — байрамни оила аъзолари даврасида ўтказишни хоҳлабдилар(?) Олдини олиш чораларини кўриш керакми? Бугунги кунда қайси командир жазм эта олади? Узоқ жиддий суҳбатлар, ота-оналар, қўмондонлик, прокуратура ва ҳатто, дин вакиллари иштирокидаги йиғилишлар билан чекланилди. Низом ва жиноий жавобгарлик тўғрисидаги Қонундан моддалар келтирилиб, илтимос қилинди.

Шу сатрларни ёза туриб қалбимда армия ва жамият учун оғриқ ҳис қилдим. Аҳволимизни кўриб, бутун дунё устимиздан кулмаётганига ҳайронман.

Ёқуб ШОКИРОВ, командирнинг шахсий таркиб билан ишлаш бўйича ёрдамчиси, офицер

— ҚИСМНИНГ жанговарлиги барбод бўлиш арафасида. Янги чақирилган ёшлар хизматини ўтаб бўлганлар ўрнини эгаллашлари, қўлларида қурол билан қоровуллик хизматини ўташлари керак. Аммо уларга ишониб бўладими?

Янги келганларнинг жисмоний ва маънавий-руҳий тайёргарлиги, кўпларининг ўрис тилини билмасликлари ўқув жараёнларида жиддий қийинчиликлар туғдирмоқда. Гап шунинг ўзидагина бўлса кошки эди. Ҳолбуки, улар мутахассисликни эгаллашни истамаяптилар. Шахсий таркибнинг бир қисми қочоқликни одат қилиб олган, қолганларнинг ярми ўзларини касалликка соладилар, мутахассисликни эгаллашда совуққонлик қиладилар.

Байрамлар қочоқлар учун асосий баҳона бўлиб қолди. Наврўз арафасида 32 аскар қисмни ташлаб кетди, тахминан шунча аскар рўза Ҳайитида уйига кетиб қолди. Баъзилари ўзлари келишди, баъзиларини командирларнинг жиддий хатларидан қўрқиб кетган ота-оналари ташлаб кетишди, баъзиларининг уйига офицерларнинг ўзлари боришди.

Аскарларнинг қариндош-уруғлари бу масалада қандай фикрдалар? Офицерларнинг эътироф этишларига қараганда, кўпгина аскарлар «бизга жавоб беришди» дея ота-оналарини алдаганлар. Бироқ кўпгина ота-оналарнинг ўзлари ҳақиқатни билганларидан кейин ҳам, фарзандларини қисмга олиб келмай, ҳатто уйларига янада яқинроқ жойга ўтказишга ҳаракат қиладилар. Бу нохуш ва ташвишли ҳолдир.

Салим ота НИЁЗОВ, Самарқанд шаҳри.

— ҚОНУН шафқат билмайди, шунинг учун ҳам у қонун, деган ҳаётий ҳақиқат унутилди. Жазосиз қолдириш янги жиноятларни келтириб чиқармоқда. Қонунларнинг бўшашганлигига кўникиб бораётган ёш аскарлар баттар айнимоқдалар. Оммавий ахборок воситаларининг, тегишли ҳукумат идораларининг сустлиги бу масалада жамоатчилик фикрини уйғотишга акс таъсир ўтказмоқда, ота-оналарини ўз фарзандларининг нотўғри ҳатти-ҳаракатларини зимдан рағбатлантириш йўлига бошламоқда.

Ҳамма мустақил давлатлар сингари ўз халқини ҳимоя қила олишга қодир армия тузиш масаласини кўраётган Ўзбекистон ҳам бугунги аҳволга эътибор бермас экан, келажакда жиддий муаммоларга дуч келиши эҳтимолдан ҳоли эмас.

Аҳволнинг ўнгланишига умид қилса бўладими? Қисмга ота-оналардан қуйидаги мазмунда хатлар келиб турган экан, умид бор:

«Қимматли вақтингизни аямай ўғлимнинг тарбияси масаласида кўмак сўраб мурожаат қилганингиз учун катта раҳмат... Ўғлимнинг ўйламай қилган ножўя иши учун қисм командиридан яна бир бор узр сўрайман. Оталик сўзим — бундан буён ўғлим бундай хато иш қилмайди.

Ўғлимга ва бошқа аскарларга мурожаат қиламан. Ўзбекистон нотинч даврда мустақил бўлди. Ўзбекистон ҳақиқий давлат эканлигини, ўзини мудофаа қила олишини бутун жаҳон кўриши учун сизлар яхши хизмат қилишингиз керак бўлади. Бутун ота-оналар номидан гапираман: ҳалол хизмат қилинглар, ўз халқингиз шаънига доғ туширманглар! Оллоҳ сизларга ёр бўлсин!

СержантларУ. НОСИМОВ, Ф. САИДОВ, А. САТТОРОВ, оддий аскар Д. ШУКУРОВ (жами 26 имзо).

«Биз, шу йил кўкламда хизмат муддатини тугатувчи аскарлар ўз ватанлари Ўзбекистонда хизмат қилишга киришган ҳамюрт аскарларга мурожаат қилмоқчимиз.

Икки йиллик хизмат чоғида қувончли ва аянчли кунлар ҳам кўп бўлди. Биргалашиб қувондик, биргалашиб қайғурдик. Аммо ҳамма синовларга дош бердик ва фуқаролик бурчимизни бажариб, халқ ишончини оқладик.

Бироқ айрим юртдошларимизнинг хизматга муносабатлари бизни ажаблантирмоқда. Наҳотки виждон, ватанпарварлик каби тушунчалар улар учун ўз қийматини йўқотган бўлса? Ўз ватанларида хизмат қилишни, ҳарбий ишни ўрганишни истамаяптилар. Ўз халқини ким қўриқлаши керак бугун?...

Кимки ўз Ватани ҳимояси йўлидаги хизматдан бугун бош тортса, келажакда халқ нафратига дучор бўлади...

ЎЗБЕКИСТОН ЖУМҲУРИЯТИ ОЛИЙ КЕНГАШИНИНГ МУДОФАА, ДАВЛАТ ХАВФСИЗЛИГИ ВА ҲАРБИЙ ХИЗМАТЧИЛАРНИ ИЖТИМОИЙ ҲИМОЯЛАШ ҚЎМИТАСИ РАИСИ ВИЛОР НИЁЗМАТОВ ШАРҲИ

Ўзбекистонлик айрим аскар болаларнинг ҳарбий хизмат қисмларини ўзбошимчалик билан ташлаб кетаётганликлари хусусидаги ушбу материалларни ташвиш ва тушкунлик кайфиятида ўқиб чиқдим. Менинг ёш ҳамюртларим хизмат қилаётган собиқ СССРнинг ҳамма бурчакларидан шундай мазмундаги хатлар Олий Кенгашга ҳар куни келиб турибди. Командир ва тарбияловчиларнинг аччиқ хатларида ўшандай аскарларни ўз қисмларига қайтаришга ёрдам кўрсатиш сўралади.

Сир эмас, бундай аҳвол ҳозир бутун МДҲ бўйлаб кенг тарқалган. Давоси мушкул бу касалликнинг сабаби ягона ва жўн: МДҲнинг муҳтарам сиёсатдонлари армия масаласидаги муаммолар ечимига ҳанузгача нуқта қўя олганлари йўқ.

Жумҳурият Олий Кенгаши ва Мудофаа масалалари қўмитаси Ўзбекистонда ҳамда унинг ташқарисида хизмат қилаётган ҳамюрт аскарларга мурожаатномалар юборди. Унда қисмларни ўзбошимчалик билан тарк этиш йўлига ўтмасликка, ўзининг ва жумҳуриятнинг шаъни ҳамда обрўсини ерга урмасликка чақирилган.

Фурсатдан фойдаланиб, ҳурматли оқсоқолларга яна бир бор мурожаат этмоқчиман. Фарзандларингизнинг ножўя ҳаракатларига тўғри баҳо беринглар. Қисмни ташлаб кетишларига йўл қўйиб бериб, ўзларингиз уларни бир йўла икки хатога — бебурдлик ва нопокликка, Ўзбекистон нуфузига зарар етказишга ундаган бўласизлар. Оқиллик ҳамиша ватанпарварлик ва ҳақгўйлик билан бақамти бўлган.

● СУРХОНДАРЁ ВИЛОЯТИ. Жарқўрғон районидаги «Социализм» жамоа хўжалиги пахтакорлари бу йил 1100 гектар майдонга «Термиз-16», «Наманган-77» нав чигит экишган эди. Ҳозир қийғос униб чиққан ниҳоллар кўзни қувонтиради. Хўжаликда қатор ораларига ишлов бериш қизғин олиб борилмоқда. Деҳқонларнинг бу мавсумги режалари ҳосилдорликни 40 центнерга етказиш.

СУРАТДА: бригада бошлиғи Хушбоқ Холмуродов.

И. ХЎЖАЕВ олган сурат. (ЎзА).

ҲАРБИЙ МАСАЛАЛАР МУҲОКАМА ҚИЛИНМОҚДА

12 май куни Тошкентда Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлигига аъзо бўлган республикалар мудофаа маҳкамалари вакилларининг амалий учрашуви бошланди. Унда иштирок этиш учун Озарбайжон, Арманистон, Беларусь, Қозоғистон, Қирғизистон, Россия, Тожикистон, Туркманистон, Ўзбекистон, Украина тегишли маҳкамаларнинг раҳбарлари тўпландилар.

Ўзбекистон Республикаси Президенти девонининг мудофаа масалалари бўйича бош маслаҳатчиси Б. Э. Қосимов учрашув қатнашчиларига республика Президенти И. А. Каримов номидан табрик ва самарали ишлаш истагини топширди.

Учрашувни МДҲ Бирлашган Қуролли Кучлари бош қўмондонининг ўринбосари генерал-полковник Б. Е. Пьянков очди.

Тошкент учрашуви МДҲнинг бошқа республикаларида олдин бўлиб ўтган шундай музокараларнинг мантиқий давоми эканлиги таъкидланди. Ҳарбий делегацияларнинг аъзолари МДҲ ҳукумат бошлиқлари ва давлат бошлиқлари кенгашлари кўриб чиқиши учун тақдим этиладиган мудофаа масалаларига доир ҳужжатлар лойиҳалари мажмуини муҳокама қиладилар.

Делегация аъзолари ҳужжатларни келишиб олишга доир ишни бошлаб юбордилар.

* * *

Б. Э. Қосимов турли оммавий ахборот воситаларининг вакиллари бўлмиш мухбирлар билан суҳбатда ҳарбий масалаларни ҳал қилишдан МДҲдаги барча мамлакатлар манфаатдор эканлигини таъкидлади. Ана шу масалаларнинг кўпи ҳарбий экспертлар муҳокамаси чоғида ишлаб чиқилди, шу масала юзасидан республикаларнинг фикри айтилди ва муайян қарорлар қабул қилинди. Лекин тақдим этиладиган ҳужжатларнинг бир қисмини узил-кесил ишлаб чиқиш талаб қилинади. Тошкент учрашуви баҳсли масалаларга жавоб топишда ёрдам бериши, ҳамманинг умумий фикрга келиши учун имконият яратиши керак. Ўзбекистон делегациясида бир қанча ҳужжатларнинг мазмунига доир таклифлар бор. Холис мунозара чоғида, биргаликда қарор қабул қилишда барча низоли масалалар ҳал этилиши мумкин.

Ўзбекистон Республикаси мудофаа ишлари вазири генерал-майор Р. У. Аҳмедов Тошкентдаги музокараларнинг ўзига хос хусусияти шундаки, улар ҳарбий масалалар юзасидан олдин ўтказилган учрашувларнинг мантиқий якуни бўлди, деб таъкидлади. У Бирлашган Қуролли Кучларнинг ва ҳар бир давлат Қуролли Кучларининг фаолият соҳасини фарқлаб қўйишни, улар устидан назорат қилишни, ҳарбий хизматчиларни ижтимоий ҳимоялаш масалаларини ҳал қилишни асосий йўналишлар қаторида тилга олди.

В. ДРАЧЕВ, ЎзА мухбири.

ТИШЛАР ВА ИШЛАР ОҒРИҒИ

Бугунги кунда қўқонлик «тиш дўхтири» — Бахтиёр Мансуров таърифини эшитмаган одам кам бўлса керак. Менга ҳам бундан уч йил муқаддам Халқ хўжалиги ютуқлари кўргазмасининг бош директори ўринбосари Луқмонжон Ҳамроқулов у ҳақда гапириб берган эди. Мана энди хизмат юзасидан врачнинг ўзи билан бақамти мулоқотда бўлдим, унинг иш услуби билан яқиндан танишдим.

Шифокорнинг биз учун янгиликдек туюлган усули аслида хорижий давлатларда ўттиз-қирқ йиллардан буён самарали қўлланилиб келинаётган экан. Бахтиёр Мансуров эса собиқ иттифоқда иккинчи бўлиб шу усулдан дадил фойдаланган, яъни одамларга имплантли тишлар қўя бошлаган.

Имплантация тиш қўйишда алоҳида бир бўлимдир.

Содда қилиб айтганда, жағ суякларига жарроҳлик йўли билан қозиқчалар ўрнатилади ва шу мустаҳкам қозиқчалар ёрдамида сунъий тишлар бир-бирига туташтирилади. Мижоз атиги бир соатда тишли бўлади-қолади.

Ажабланарли томони шундаки, сизу мени қўя турайлик, ҳатто стоматологларнинг кўпчилиги ҳам бу усулдан бехабар. Афсуски, тишшуносликнинг бир қисми бўлган бу йўналиш ҳанузгача Тиббий олий ўқув юртлари, стоматология факультетлари дарсликларига киритилмаган. Талабаларга ҳатто қисқача маълумот ҳам бериб ўтилмайди. Ваҳоланки, чет элларда имплантация бўйича махсус кафедралар, поликлиникалар мавжуд.

Бахтиёр Мансурович Италияга борганда уларнинг имплантация институтида бўлибди. Демак, «қозиқ тишлар» ўрнатиш бизда ибтидоий аҳволда эканда, деган фикрга борманг. Гарчи бошлаганига атиги етти йил тўлган бўлса ҳам, Бахтёр Мансуровнинг эришган ютуқлари жаҳон тиббиёт ходимларининг эътиборини ўзига карата олди. У ҳақда дунёнинг 39 мамлакати матбуот нашрларида илмий ва оммавий мақолалар эълон қилинган.

Мансуров Қўқонда Ўрта Осиё имплантация мактабини яратди десам, хато қилмасман. Самарқанд, Бухоро, Тожикистон, Туркманистон, Қозоғистон каби кўплаб жойлардан мутахассислар келиб ундан сабоқ олиб кетишмоқда.

Мана шу йўлни танлабдики, у ҳаётда ҳам, хизматда ҳам оғриқ тишлар билан курашиб келаётир. Йиллар мобайнида уни тан олмай келган бюрократия кейинги пайтларда бир оз ён босишга мажбур бўлган, албатта. Ҳозирда Қўқонда Бахтиёр Мансурович бошчилигида Республика имплантация маркази ишлаб турибди.

Лекин ҳанузгача унинг ишлари кўнгилдагидек кетаётгани йўқ. Бир мисол. Қўшни вилоят, республикалар ва чет эллардан келаётган мижозларнинг ётиб даволанишлари учун жой муаммо бўлиб турибди:

Мен Туркия, Саудия Арабистони, Хитой, Ҳиндистон, Корея, Афғонистон, Эрон, Ироқ каби кўплаб хорижий давлатлардан келаётган мижозларга кўрсатилган хизмат ҳақи билан қизиқдим. Хўжалик ҳисобидаги шундай машҳур поликлиниканинг ўз валюта ҳисоб рақами йўқлиги кишини ажаблантиради. Бу масала икки йилдан буён сансалорлик оқибатида ҳал қилинмай келинаётган экан. Хўш, агар бу даволаш марказининг ўзи валюта ишлаб топса, бирон ёққа кўтариб кетармиди?! Хом ашё, янги тиббий жиҳозлар сотиб олади, етим-есирларга ёрдам беради...

Шу пайтгача барча бюрократик тўсиқларга «қизил империя»ни айбдор санаб келдик. Энди бизга нима халақит қилаяпти?

Республика Соғлиқни сақлаш вазирлиги ва Фарғона вилояти ҳокимияти бу хусусда жиддийроқ ўйлаб кўриши керак.

Иқтисодий қашшоқмиз, деб жар соламизу, билиб-билмай ўзимиз даромад манбаларининг йўлини беркитамиз. Масалан, чет элларда бир мижозга ўртача хизмат 150 минг доллар тураркан. Бизда эса минг сўм атрофида. Шуни алоҳида таъкидлаш кераки, ҳозир уч мингдан ортиқ одам навбатда турибди. Тўғри, халқимиз бой эмас. Лекин Бахтиёр Мансуровни истаб чет элдан келаётганлар тобора ортиб бораяпти. Биз қачон истеъдодлару тадбиркорларга кўмак бера бошлаймиз?

Моддийлик у ёқда турсин, назаримда, маънавий жиҳатдан ҳам Бахтиёр Мансуровга рағбат йўқ. У яқинда Хитой Халқ Республикасига бир ойлик хизмат сафари билан бориб келибди. Мамлакатдаги иккинчи катта шаҳар — саккиз миллион аҳолиси бўлган Сиам шаҳрининг тиббиёт университетида 20 профессорга ўз тажрибаларидан маърузалар ўқибди, шаҳар шифохоналарида амалий операциялар ўтказибди. Ва унга Сиам университетининг Фахрий профессори унвонини беришибди.

Мен Бахтиёр акага кўп йиллик хизматлари учун «Ўзбекистонда хизмат кўрсатган тиббиёт ходими» ёки «Соғлиқни сақлаш аълочиси», деган унвонлардан биронтасини беришган бўлса керак, деб ўйлагандим. Афсуски, бундай эмас экан.

Қизиқ-да, лоақал фан номзоди бўлмаса-ю, ҳамма ерда уни билишса, ихлос қилиб Ғарбу Шарқдан одамлар оқиб келаверса-ю, ёнидагилар қадрламаса.

Капиталистик давлатларда истеъдодли одамни «сотиб олиш»га ҳаракат қилишади. Маблағ, унвон ваъда қилишади. Фақат барча билимини шу давлат ва унинг халқи хизматига бағишласа бас. Бу билан улар тараққиётнинг иқтсодий, илмий, маънавий самарадорлигига йўл очадилар.

Бахтиёр акадан илмий ишлари борасида сўраганимда, у «Мен минимум топшириб қўйганман», деди. Ўзбекистонда ягона мутахассис бўлгандан кейин, имтиҳонни кимга ҳам топширсин, деб ўйладим. У 170 та янгилик яратибди. Шундан 11 тасини собиқ Иттифоққа жўнатиб, ҳозирча 4 тасига муаллифлик ҳуқуқини олган. «Ўзбекистонда имплатациянинг қўлланилиши» номли илмий китоби эса Москва ва Хитойда рус, инглиз, хитой тилларида нашр этилиш арафасида экан.

Маълумки, ҳанузгача бизда имплантацияга оид қўлланма йўқ эди. У эса махсус қўлланма ҳам ёзибди. Қани энди, шу соҳага жон куйдирадиган бирор раҳбар топилса-ю, «Мансуров, қўлланмагизни олиб келинг, мутахассисларга ўргатинг, мана хизмат ҳаққингиз», деса. Ҳайронман, Наҳотки Республика бош стоматологи бу истеъдодли врачнинг ютуқларини кўрмаётган бўлса?!

Яна бир муаммо. Мана, мустақил бўлдик. Лекин шу пайтгача жойлардаги стоматология поликлиникаларига бериладиган олтиннинг баҳоси белгиланмаган. Бахтиёр Мансуровичнинг айтишича, одамларнинг тилла тишлари ишдан чиқиб қолса, поликлиникада бу тишларни қабул қилиб олишга рухсат ҳам йўқ эмиш. Оқибатда бундай тиллалар олғирларнинг қўлига тушиб, ҳатто чет элларга олиб чиқиб кетилмоқда. Бу масала тезда узил-кесил ҳал қилиниши лозим. Ўзбекистоннинг ҳар зарра олтинига унинг ўз халқи эгалик қилиши керак.

Бахтиёр Мансуровичнинг Қўқон шаҳар совети депутати эканлигини эшитиб, унинг бу борада қилаётган ишларини сўрадим.

— Мен шаҳар советининг соғлиқни сақлаш бўйича доимий комиссия раисиман. Экология, соғлиқни сақлаш, ичимлик суви, ногиронлар масаласи каби соҳаларга оид муаммоларни ҳал этиш бўйича баҳоли қудрат ҳаракат қиляпман. Сизга, яхшиси, бажарган ишларим ҳақида эмас, сайловчиларга берган ваъдаларимнинг амалга ошмай қолаётганларини айта қолай: шаҳарнинг экологик аҳволини видеога тушириб, шаҳар совети сессиясида кўрсатдим, лекин ҳозирча аҳволни яхшилашга эриша олмадим. Иккинчиси, олтингугурт омборини йўқотаман, деб ваъда берган эдим. Афсуски, бунга ҳам...

— Чекиндингизми? — дея сўрайман.

— Йўғ-э, халқ учун ҳақ гап айтишдан ортиқ улуғ иш борми? Тўғрисини айтиб, юзма-юз баҳслашиш, бир-биримизнинг хатоларимизни кўрсатиш билангина мустақилликни мустаҳкамлашимиз мумкин. Ғийбат, ҳасад — булар ишлайдиган одамни ҳам толдиради. Мен ҳаётда бунақаларни кўп кўрдим. Оғриқ тишга ўхшаб улар жамиятни ҳам касалга йўлиқтириб ташлайдилар...

Бахтиёр Мансуров билан суҳбатимиз узоқ чўзилди. Унинг гаплари дадил, шу билан бирга дардчил ҳам эди...

Тоҳир ДОЛИ ўғли, «Халқ сўзи» мухбири.

Суратда: Бахтиёр Мансуров ҳамкасбларига маслаҳатлар бераётган пайти. Е. Ботиров суратга олган.

• Илм даргоҳларида

ФЕРМЕР БЎЛАЙ ДЕСАНГИЗ

Жумҳуриятимизда бозор муносабатларига ўтиш жараёнининг ўзига хос шаклларидан бири фермер хўжаликларини ташкил этиш ва уларни йўлга қўйишдир. Бу республика агросаноат комплекси ходимларининг шу йил март ойидаги қурултойида республика Президенти И. А. Каримов томонидан яна бир марта таъкидланди.

Фермер хўжалиги меҳнатни ташкил қилишнинг хусусиятлари, ердан фойдаланиш йўллари ва усуллари, сарф-харажатлар ҳамда ундан фойда олиш, ишлаб чиқариш даражаси, молларнинг харидорлиги, соҳалар ва хўжаликлар билан доимий алоқалар ўрнатишнинг ўзига хослиги билан фарқланади. Бу шаклда иш юритадиган мутахассислар тайёрлашда янгича талаблар қўйилиши шубҳасиз. Фермер ёки пудратчи ўзининг нисбатан унча катта бўлмаган ерида ишлаш учун қишлоқ хўжалиги ишлаб чиқаришининг кўпгина масалаларидан хабардор бўлиши лозим. Мавжуд тартиблар асосида қишлоқ хўжалиги учун тайёрланаётган олий маълумотли мутахассис (агроном, қишлоқ хўжалиги бўйича муҳандис)нинг даражаси асосан бошқарувчилик хусусиятига эга бўлиб, фермер хўжалигини юритишга мўлжалланмаган. Аслида бошқариш мутахассислар — агроном, механик, чорвадор, мелиораторлар, яъни ўрта звено даражасида тўхтаб қолади, ижрочи — дала ишчиси, механизатор, чорвадорга талаблар фақат наряд ва буйруқ шаклида етади, холос. Бироқ фермер ва пудратчига бошқаришнинг бу тарзи керак эмас. У мавжуд шароит, қишлоқ хўжалиги экинларини ўстириш технологияси, хусусиятлари, қарамоғида чорва молларининг зотига қараб тажрибадан ўтган усуллардан унумли фойдаланиши керак. Ана шу шарт-шароитлардан келиб чиқиб, **Тошкент ирригация ва қишлоқ хўжалигини механизациялаштириш муҳандислари олий билимгоҳида фермерларни тайёрлашга киришилмоқда.** Республика Мелиорация ва сув хўжалиги вазирлиги, Қишлоқ хўжалиги вазирлиги билан ҳамкорликда бўлажак фермерларни янги иқтисодий йўналиш ва мезонларни ишга соладиган, деҳқонларнинг оғир меҳнатини қадрлай оладиган мутахассис бўлиб етишишларига эришиш мўлжалланмоқда.

Келгусида қишлоқ хўжалигининг қарийб барча соҳалари бўйича кадр тайёрлаш мўлжалланаётган олий билимгоҳ замонавий техник база, ўқитиш барча воситаларига, компьютер синфлар, юқори малакали профессор-ўқитувчилар жамоасига эга. Бўлимга ўрта мактабни битирганлар қабул қилинадилар. Ишлаб чиқариш тажрибасига эга бўлганлар эса қишлоқ хўжалиги жамоасининг йўлланмаси билан суҳбатдан ўтиб кирадилар. Ўқув жараёнида тингловчилар назарий ва амалий машғулотларнинг тўла курсини ўтайдилар ҳамда деҳқончилик, чорвачилик маҳсулотлари етиштириш ва сақлаш жараёнини механизациялаштириш бўйича энг сўнгги фан ютуқлари билан танишадилар. Булардан ташқари улар автомобилни бошқариш, чилангарлик, электр воситаларини ўрнатиш ва ундан фойдаланишни ўрганадилар, маркетинг ва компьютерлаштириш, маҳсулотларни саралаш йўллари билан танишадилар. Фермер-чорвадорлар қишлоқ хўжалиги ҳайвонлари ва паррандаларини урчитиш, боқиш, назорат этиш ва кўпайтириш сирларини ҳам эгаллайдилар. Бўлажак фермерларни назарий билимларни амалиёт билан боғлаш учун имконият доирасига қараб чет эл давлатлари (АҚШ, Туркия ва бошқа)га юбориш мўлжалланмоқда.

Олий билимгоҳда барча зарур шарт-шароитлар муҳайё. Таҳсил тугагач, битирувчиларга «Фермер-чорвадор» ёки «Деҳқончилик фермери» мутахассислиги бўйича махсус диплом берилади. Бу — уларга жумҳуриятимизнинг бутун ҳудудида мустақил ҳолда фермер хўжалигини бошқариш ҳуқуқини кафолатлайди. Барча фанлардан «аъло» баҳо олганлар имтиҳонсиз олий билимгоҳнинг иккинчи босқичига қабул қилинадилар ва бакалаврлик унвонини олиш учун ўқишни давом эттирадилар.

Олий билимгоҳнинг фермерлар тайёрлаш бўлимида маълумот-маслаҳат берувчи бўлим очилган. Хўжаликларнинг талаб ва аризаларига кўра юқори малакали мутахассислар жойларга бориб, яқиндан ёрдам берадилар.

Буларнинг барчаси халқни зарур миқдорда қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари билан таъминлашни яхшилаш, фаровонликка хизмат қилиш мақсадига қаратилгандир.

С. ИБОДУЛЛАЕВ, О. РАМАЗОНОВ.

ИПАК ЙЎЛИ ЎТГАН ЖОЙДА

Раҳматли Мулла Қўзини эътиқоди учун 37-йилда қатл этганларида жаллодлар бир кун келиб айнан шу одамнинг набираси, бобоси қила олмаган ишни давом эттиради, деб сира ўйлашганмикан... Шу ҳақда ўйлар эканман, кўз олдимга негадир ҳар гал тол дарахти гавдаланаверади. Ҳатто у бир гал тушимга ҳам кириб чиққан.

Толнинг ажойиб «хислати» бор: у чопилган жойидан тағин кўкараверади. Енгиб бўлмайди... Эслаб баъзан танам музлаб кетади: миллатнинг асл фарзандларини ҳам 37-йилларда худди тол каби аёвсиз чопишган. Оллоҳнинг иродасими, лекин улар чопилган жойидан тағин «кўкариб» чиқаверишган...

Октябрь тўнтаришидан кейинги тарих, ўтмишни ҳақоратлаш бобида ҳар қандай даврни орқада қолдириши ҳеч кимга сир эмас. «Саводсиз» дейишди, чидадик, ҳатто ҳанузгача: «У ялангоёқларга маданият олиб борганмиз, шим билан кўйлак кийишни ўргатганмиз», дейишаяпти, бунга ҳам чидаяпмиз.

Дарвоқе, чиндан ҳам биз саводсиз эдикми! Тарихий манбаларда Октябрга қадар Туркистон аҳолисининг икки фоизи саводли эди деб ёзилган. Тарихчиларнинг шаҳодат беришларича, ўша пайтда бизда ўрис тилини биладиган кишилар миқдори 2—3 фоизни ташкил этган. Қизиқ, наҳотки бирор миллат тилини билмаган одам буткул саводсиз саналса!

Сиз суратда кўриб сурган Совот қишлоғида ҳам Октябр тўнтаришига қадар бир эмас, тўртта масжид бўлган экан. Энди тўртта масжиди бўлган қишлоқнинг саводлиси атиги 2—3 фоиз бўлишига ким ишонади!

Кексаларнинг нақл қилишларича, 1938 йилга келиб ана шу тўртта масжиддан ном-нишон ҳам қолмаган: ер билан тептекис қилиб ташланган. Масжид имом хатиби Мулла Қўзи «халқ душмани» деб қатл этилган...

Яқинда раҳматли Мулла Қўзининг набираси Йўлдош ҳожи ташаббуси билан кўп йиллардан сўнг Совотда яна янги масжид қад ростлади. Унинг очилиш маросимида Мовароуннаҳр мусулмонлари диний идораси раиси, муфтий Муҳаммад Содиқ Муҳаммад Юсуф ҳамда вилоят, район ҳокимияти вакиллари қатнашишди.

Кўрганлар уни Ховосдаги энг катта масжидлардан бири, деб баҳолашмоқда. Қўқонлик уста Абдусалом Машраб ўғли унга шарқона сайқал берган. У Совотга худди узукка кўз қўйгандек мос тушган. Чунки Совот қишлоғи ҳам кечагина бунёд бўлган макон эмас: унинг кўҳна тарихи бор. Ипак йўли ўтган жойда бино бўлган эмасми, хушманзара, обод гўша сифатида бир қанча тарихий ва бадиий китобларда мадҳ этилган. Айниқса унинг «Шайбонийнома» асаридаги тавсифи кишига алоҳида руҳ беради:

...Асру зебо бўлуб эрди ул дашт,
Қобили сайр эдию гулгашт.
Гули бисёр эдию сабзаси чўқ,
Ҳеч бегона ўти асло йўқ.

Исмат ХУДОЁР.

В. ВТЮРИН олган сурат.

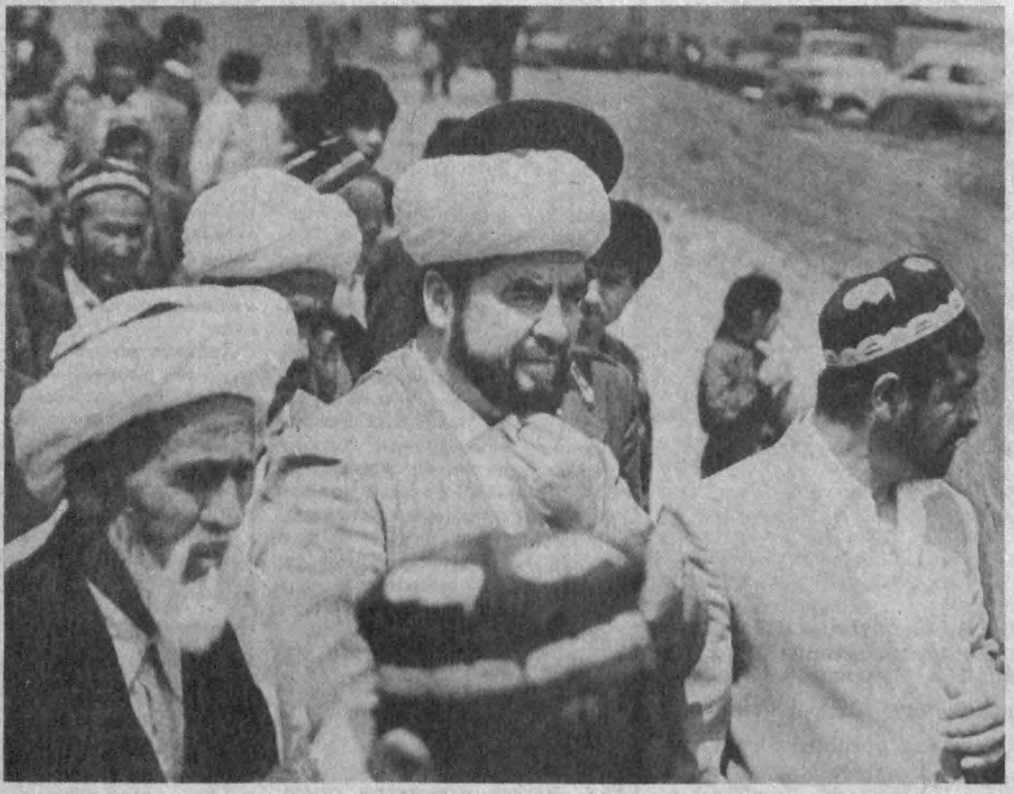

ЧУМЧУҚҚА АЙЛАНГАН ХЎРАНДА

ҲАЖВИЯ

Бур қушча деразам олдида
Ўлтирар паришон ва ғариб...
Рауф ПАРФИ.

Бугун шаҳримиздаги ошхоналардан бирида ғаройиб ҳодиса юз берди. Қаёқдандир кириб қолган чумчуқ кечгача шу ерда бир нимасини йўқотиб қўйгандек айланиб учиб юрди. Идиш йиғувчи аёл уни сочиқ билан хўп қувиб солди. Бироқ чумчуқ эшикдан ҳайдалса, тешикдан кириб келаверди.

Энди, азиз ўқувчилар, бу сурбет чумчуқ қандай қилиб ва нима учун ошхонада ўралашиб қолганлигини сизга ҳикоя қилиб берамиз.

Тушга яқин ошхонага келаётган хўрандалар кўпайди. Лекин улар таомномадаги янги нархларни кўриб иштаҳаларини тенг ярмига қисқартиришга мажбур бўлдилар. Хўппа семиз бир амаки эса: «Лаънатилар» — деганча, эшик сари йўналди. Бироқ унинг юз йигирма килолик гавдасини турли таомларнинг хушбўй ҳидлари пештахта томон оҳанграбодек тортди. Хўранда патнисга қуюқ-суюқли коса ва товоқчани зўр жасорат билан жойлаштирди-да, олиб бориб ўриндиққа ўтирди. У шўрванинг сувини нон билан ичиб олгач, гўштини еди ва тозаланган суякни қоғоз сочиқча устига қўйиб, қуюқ таомли ликопни олдига тортди. Бу орада ходима аёл хўранда бўшатган косани йиғиштириб олмоқчи бўлди. Шунда у: «Кечирасиз, синглим, ҳали мен тушликни тугатганим йўқ. Ўрнимдан туриб кетганимдан сўнг йиғиштирасиз», деди.

Навбат ликопда қолган гўштли суякларга келди. Хўранда уларни ихлос билан тозалаб, шўрвадан чиққан суяк ёнига тартиб билан қалаштириб чиқди. У сўнгги бурда нонни стакандаги олма қайнатмаси билан қўшиб ютди. Қоғоз билан лабларини артаркан, стол устига сочилган нон ушоқларига, овқат юқили косалар ва улар ёнида ётган бир уюм суякка ҳавас билан тикилди. Айниқса, суяклар оғзининг сувини келтирди. Шунда ғайритабиий ҳол юз берди. Хўранда бир зумда каттакон қора кўппакка айланди ю ирғиб стол устига чиқди ва атрофдагиларга қизғаниш тўла кўзларини олайтириб, суякларни ғажишга тушди. Боя хўранда тишларига бўйсунмаган умуртқа суяклар кўппакнинг бақувват жағларида тегирмоннинг дўлига тушган буғдой донидек осонлик билан янчиларди. Суяклар қисирлаб синар, кўппак эса ҳузур билан ғингшир, гоҳ-гоҳ атрофдагиларга ириллаб қўярди. Одамлар эса бу ҳолдан бутунлай бехабар, ўз олдиларидаги таомларни тановул қилиш билан машғул эдилар.

Суяклар соб бўлгандан сўнг, кўппакка айланган хўранда таом юқили косаларга суқ билан тикилди ва бир пасда мушукка айланиб қолди. У миёвлаганча кўзларини юмиб, керишиб олди ва чор тарафга виқор билан разм солди. Сўнг думини кўтарганча коса ва ликопни ялашга тушди. У лаззатли овқатлар юқини хўриллаганча тозалаб ялаб чиқди. Бу маросимни якунлаган — хўрандадан кўппакка, ундан мушукка айланган бу зот энди бошқа столлардаги косаларга бўйнини чўзиб қараб чиқди, мўйловлари асабий титради. Унинг оёқлари остида фақат нон ушоқларигина сочилиб ётарди, холос. Хўрандадан кўппакка, кўппакдан мушукка айланган зот бир юмалаб чумчуққа айланди. У чирқ-чирқлаб косалар атрофида сочилиб ётган нон ушоқларини териб ейишга тушди. Навбат стол остига тўкилган ушоқларга келди. Мана, ниҳоят столнинг остию устида бирорта ҳам ушоқ қолмади. У столда турган шляпасининг ёнига учиб чиқиб, қўш қаноти билан тўйган қорнини ҳузур қилиб сийпалади. Энди асл ҳолига қайтса ҳам бўлади! Бироқ чумчуқдан мушукка, мушукдан кўппакка, кўппакдан эса хўрандага айлана олмади. Орадан бир дақиқа, икки, уч дақиқа ўтса-да у ўша-ўша чумчуқлигича қолаверди.

— Вой, ўлсин! Чумчуқ бечораям очқанидан тушликка келибди, — стол ёнига яқинлашган икки қиз безовта чумчуқни ҳайдай бошлашди: — Кишт! Сенга нима бор бўтта! Кимдир шляпасини ҳам қолдириб кетибди. Кишт-эй!

Қизлар идиш йиғувчи аёлни ёрдамга чақиришди. У қўлига сочиқ олиб чумчуқни ҳайдай бошлади. Чумчуққа айланиб қолган хўранданинг эса кетгиси келмасди. Бир лаҳза ташқарига қочиб чиққан чумчуқ яна тезда ошхонада пайдо бўлаверди. Шу зайлда у кечгача ошхонадан кетмай учиб-қўниб юрди. Бошда ғайрат билан қувишга киришган идиш ювувчи хотин охири уни яхши кўриб қолди. Агар тутиб олса уйига олиб кетмоқчи ҳам бўлди. Негаки, бешинчи эрини ҳайдагандан бери бир ўзи ёлғиз яшаётган эди. Ҳар қалай, чумчуқча ёнида чирқиллаб турса, ёлғизлиги билинмасди ҳам. У чумчуқчага ушоқ сочди, бироқ ушлай олмади. Кечқурун ишдан кетаётганда ошхона саҳнидаги панжарага қўниб турган чумчуққа «эртагача хайр!» деб қўл силкиб ҳам қўйди...

ОЛЛОЁР.

ҚИСҚА ХАБАРЛАР

● НОВОСИБИРСК. Вилоят деҳқонлари яхши ҳосилга умид билан баҳорги экишни бошлаб юбордилар. Экиш олдидан ёмғир ёғиб, экинзорларни сахийлик билан намлади. Жамоа хўжаликларида ва давлат хўжаликларида дон етиштиришни кўпайтириш тўғрисида алоҳида ғамхўрлик қилинмоқда. Ғалла майдонларини деярли 10 фоиз кўпайтириш мўлжалланди.

● КОМСОМОЛЬСК-АМУР. Бу ерда янги металлургия корхонаси — оқ тунука ишлаб чиқарадиган Россия—Австралия қўшма корхонаси қурилиши тақиқлаб қўйилди. Халқ депутатлари шаҳар кенгаши жамоатчиликнинг тазйиқи билан шундай қарор қабул қилди. «Амурсталь—Хинкок» қўшма корхонасининг раҳбарияти заводнинг экология жиҳатидан безарарлиги ҳақида шаҳарликларни ишонтиришга уринган бўлса ҳам, бу хусусда жиддий шубҳалар мавжуд.

● ТАЛЛИН. Литва билан Латвия аҳолиси собиқ иттифоқнинг бошқа республикаларидан келган одамлар каби 25 сўм йиғим тўламай, Эстония чегарасидан ўтишлари мумкин. Бироқ Литва ва Латвия аҳолиси ҳам Эстония меҳмонлари учун энди одатга айланиб қолган мамлакатга кириш анкеталарини тўлдирадилар. Маъмурлар Эстония—Литва чегарасида анкета тўлдиришни жорий этиб, республикага Латвия орқали одамларнинг келишини назорат остига олмоқчи бўлишяпти.

● МОСКВА. Москвада Православ фильмлари умумроссия фестивали Инсус Христ—Исо Масих ҳаёти билан боғлиқ жойларни Москва кинематографиячилари суратга туширган «Муқаддас замин» ҳужжатли лентасини намойиш қилиш билан бошланди. Фестивални словян ёзуви ва маданияти халқаро жамғармаси, Россия экран санъати академияси, «Ватан» киностудияси ташкил этган. Москва Совети номли кинотеатрда бўладиган кўрикда асосий Православ байрамларидан бирига бағишланган фильм намойиш қилинади. Фестиваль режаларида ҳаммаси бўлиб Россия, Беларусь, Молдова, Болгария, Греция студияларида суратга олинган 60 дан ортиқ фильмни кўрсатиш кўзда тутилган.

Хорижга сафар

БАКАЛАВР ВА МАГИСТР ТАЙЁРЛАШ

Яқинда Туркияга сафар қилган мутахассислар орасида институт ва университетларнинг 12 ректори ҳам бор эди. Улар асосан халқ таълими тизими билан қизиқдилар, у ердаги икки табақали (бакалавр, магистр) мутахассис тайёрлаш ишларини ўргандилар.

Айниқса, биз учун фахрли томони шундаки, ТАҚИ ректори Б. Асқаров айнан шундай йўл тутиш ташаббуси билан 1991 йилнинг октябрь ойида вазирликка мурожаат қилган эди.

Кўп босқичли мутахассис тайёрлашнинг афзалликларидан бири — барчани бир тарзда тайёрлаш услубидан воз кечишдир. Тўрт йил ичида тайёрланган бакалавр халқ хўжалигида ишлашга тайёр муҳандисдир. Лекин барча муҳандис тадқиқотчи, йирик раҳбар, олим бўлиши эҳтимолидан узоқ. Ўз имкониятига ишонган, иқтидорли ёшлар яна икки йил ўқиб магистр унвонига эга бўладилар. Бу мутахассислар аниқ фаолият ва иш жойи учун, махсус дастур асосида тайёрланади. Олий таълим вазирлигида 24 мартда бўлган машғулот-мажлисда шу масалалар юзасидан ишлаб чиқилган дастур муҳокама қилинди.

Кўп босқичли ўқув тизимига ўтиш режасини атрофлича муҳокама қилиш мақсадида 9—10 апрель кунлари ТАҚИ ташаббуси билан илмий-услубий анжуман ўтказилди. Бу анжуманга вазирлик ва техник олий ўқув юртлари вакиллари таклиф қилинди.

Халқимизнинг «етти ўлчаб бир кес» мақоли асосида янги тизим бир қанча муҳокамалардан ўтгандан кейингина амалиётга тадбиқ қилинади. Ишлаб турган тизим асосида тайёрланаётган мутахассисларимиз малакаси мақтов даражасида эмас, энди 4 ва 6 йиллик икки табақали ўқувга ўтилса бу масала нима бўлади, деган савол туғилиши табиий.

Биз олий таълим ходимлари доимо ўртамиёна талабага мослашар эдик, охирги пайтларга келиб энг қуйи мезондаги талабаларга мўлжаллаб дарс ўтадиган бўлиб қолдик. Чунки талабаларимизнинг асосий қисми шу тоифага мансуб. Биз эса талабаларни сақлаб қолишдан манфаатдормиз (бу албатта штатларга боғлиқ).

Икки табақали тизимда эса 4 йиллик ўқувдан сўнг сараланган талабалар 2 йиллик магистратурада ўқишни давом эттирадилар. Шу ўринда айтиш керакки, ҳукумат қарори билан магистратурани битирганларга лавозимлар эгаллаш учун имтиёз яратилган бўлиши керак.

Фикримизча, кўп босқичли муҳандислар тайёрлаш махсус, нуфузли институтларга ишониб топширилса, кутилган натижаларга эришилади. Масалан, жумҳуриятимиздаги олий ўқув юртларидан барча қурилиш мутахассислигини йиғиб, йирик олимлар макони, етарли илмий, ўқув анжомлари бор институтларга берилиши қурувчи муҳандис тайёрлаш самарадорлигини оширади.

Мустақил жумҳуриятимиз учун юқори малакали лойиҳачилар, конструкторлар, менеджерлар, иқтисодчилар керак. Ундан ташқари, собиқ иттифоқ миқёсида марказий олий ўқув юртларида бизга керакли, лекин ўзимизда йўқ мутахассисликлар бўйича қурувчи муҳандислар тайёрланар эди. Шу сабабли ўта ноёб, лекин зарур бўлган мутахассислар хорижда тайёрланишига йўл очилгани ватанимиз келажагини ва шу мутахассисликларни ўзимизда очишни таъминлайди.

Олий таълим жабҳаларида кўплаб фидойилар ишламоқдалар, лекин вақт ўтиб, уларнинг ўрнини янги ёш кадрлар эгаллаши керак. Вақтинча иқтисодий танглик ёш кучларнинг илм-фанга кириб келишини сезиларли даражада қисқартирди, бу эса бизни ташвишлантирмоқда. Мана шу танг даврда жумҳуриятимизда илк қадамлар ташлаётган кўп босқичли ўқиш тизими хорижий илм масканлари билан ўзаро алоқаларимизни ривожлантиришга омил бўлиб хизмат қилади, деб ишонамиз.

Б. РАҲИМОВ,
Тошкент архитектура-қурилиш институти проректори.
Қ. РЎЗИЕВ,
кафедра мудири.

«ШАРҚ»НИ КИЧКИНА ДЕМАНГ

ШАҲРИСАБЗдаги «Шарқ» кичик корхонасининг ташаббускор ёш усталари шахсий уй-жой қураётганларга ғишт етказиб беришни йўлга қўйишди. Дуродгорлик цехида эшик ва дераза ромлари ясалмоқда.

Яқинда Японияда ишлаб чиқарилган олтита «Тойота» маркали тўқув дастгоҳи олинди. Шаҳар кенгаши корхонага жой ажратди, тўқувчилик цехи ишга тушди. Яқин орада бу ерда тикувчилик цехи ҳам барпо этилади.

Кичик корхона ўз дўконига эга, ишлаб чиқарилган буюмлар, либослар сотилмоқда.

Корхонада бор-йўғи 14 киши хизмат қилади. Улар бу йил аҳолига қарийб бир миллион сўмлик хизмат кўрсатиш ниятида меҳнат қилаяптилар.

П. ГАДОЕВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

БИР ОИЛА ФОЖИАСИ

УЗОҚ чўл зонасида жойлашган Когон районига қарашли Ульянов номли давлат хўжалиги ишчиси Хайрулла Аҳмедов оиласига 9 Май ғалаба кунини нишонлаш насиб этмади.

Шу куни кечаси соат 4 лар нари-берисида улар яшаб турган хонадонда аввал кучли портлаш бўлди, сўнгра эса ёнғин бошланди. Х. Аҳмедов, унинг турмуш ўртоғи Гулбаҳор Ҳотамова, фарзандлари беш яшар Фарҳоджон, эндигина тўрт ёшга қадам қўйган Озоджон азойи-баданлари батамом куйиб оламдан ўтдилар. Оиланинг яна икки фарзанди — 14 ёшли Мурoджон ва 12 ёшли Гулнора оғир аҳволда вилоят касалхонасининг реанимация бўлимига олиб келинди.

— Фожиа содир бўлгани ҳақида хабар келиши биланоқ, орадан ярим соат ўтар-ўтмас, врачларимиз санитария авиациясида учиб кетишди, — деди ЎзА мухбири билан суҳбатда Бухоро вилояти соғлиқни сақлаш бўлими мудири А. Ёрқулов. — Ҳозир қўлимиздан келган барча чораларни кўриб, реанимацияда ётган Муроджон ва Гулноранинг жонини асраб қолиш ҳаракатидамиз.

Прокуратура фожиа сабабларини ўрганишга киришди. Дастлабки маълумотларга қараганда, Аҳмедовлар уйидаги газ горелкаларидан бири эҳтиётсизлик оқибатида очиқ қолган. Тун ярмидан оғиб, электр чироғи ёқилганида кучли портлаш содир бўлган...

«ХАЛҚ СЎЗИ»ГА ЁЗАДИЛАР

ХАЙРЛИ ИШ ЧАЛА ҚОЛСА...

Ўн икки йилдирки Ҳ. Ҳакимзода номли кўчадаги коммунал уйларда истиқомат қиламиз. Яқинда кўчамиздан газ қувурлари ўтказилди. Ошхоналаримизда зангори олов ёнаяпти. Маҳалладошларнинг югур-югури билан бир нечта хонадонлар газ билан иситиладиган бўлди. Бу ишларни 11-ремонт қурилиш бошқармаси ишчилари бажаришди. Лекин нима учундир улар беш хонадонни бу экологик тоза ёқилғидан фойдаланиш ҳуқуқидан маҳрум қилиб қолдириб кетишди. Маълум бўлишича, уй-жойлардан фойдаланиш бошқармаси ўша хонадонлар учун пул ўтказмаганмиш. Мазкур масалада вилоят ижроия қўмитасига хат ёзиб мурожаат қилгандик. Аммо бошқарма бошлиғи келиб ваъдаларни қуюқ қилиб кетди-ю амалда ҳеч нарса ўзгаргани йўқ. Тушунолмай қолдик. Бу бирон айбимиз учун жазоми ёки биз маҳалланинг ўгай боласимизми?

А. АБДУЛАКИМОВ,
Жиззах вилояти, Фориш тумани М. Горький номли ўрта мактаб ўқитувчиси.

НИМАНИ ҚИЗҒАНИШАДИ?

1923 йилда туғилганман. Уруш ва меҳнат фахрийсиман. Тақдиримда бор экан уруш жангоҳларидан ҳам омон келдим. Лекин хаста бўлиб қайтганман. Қисмимизнинг санитария бўлимларида неча бор даволанганман. Шу ҳақда ҳужжат беришса олмабман. Ахир, ўша вақтлар касалимнинг бу қадар жиддий тус олиб кетишини хаёлимга келтирмаганман-да.

1946—50 йилларда Қўқон шаҳридаги иккинчи шифохонада даволангандим. 1956 йилга келиб аҳволим оғирлашди. Врачларнинг тавсияси билан Тошкент тиббиёт олийгоҳида операция қилиндим. Оқибатда бир умрга 3-гуруҳ ногирони бўлиб қолдим.

1972 йилда шу масалада Туркистон Ҳарбий округига мурожаат қилгандим. Сизнинг ишингиз ВТЭКда ҳал бўлади, дейишди. Фарғона вилоят ижтимоий таъминот бўлимига борсам 1945—50 йилларда шу хасталик билан шифохонада даволанганлигингиз ҳақида ҳужжат олиб келинг, дейишди. Қўқон шаҳар 2-шифохонасига мурожаат қилсам касаллик варақалари уч йилдан ортиқ сақланмайди, деб жавоб қайтардилар. Шу тахлит йигирма йилдан бери сарсонман.

Ҳозир бир кам етмишга кирдим. Лекин мендан нимани қизғанаётганларини тушуна олмай гарангман. Давлатимиз томонидан уруш қатнашчилари ва ногиронларига ажратилаётган арзимас маблағларнимми? Ёки эшик қоқиб келган одамга ёрдам бериш учун жиддийроқ бош қотиришга кетадиган вақтларинимми?

Х. МУХТОРОВ.

Қўқон шаҳри.

ШУНДАЙ УНВОН ТАЪСИС ЭТИЛСА

Маълумки, республикамиз собиқ иттифоқ таркибида бўлган даврда ўн ва ундан ортиқ фарзандни тарбиялаганларга «Қаҳрамон она» унвони бериларди. Энди эса иттифоқ йўқ. Шу боис, жумҳуриятимиз ҳудудидаги серфарзанд аёлларни мукофотлаш учун алоҳида унвон таъсис этилса. У «Серфарзанд она», «Оналик шарафи» ёки бирор бошқа ном билан аталиши ҳам мумкин. Бундай тақдирнома онахонларимиз учун маълум имтиёзлар ҳам яратса, дейман.

Х. ТОШТЕМИРОВ.

Сирдарё вилояти.

Жиноят изидан

ЯШИРИБ ҚЎЙИШГАН ЭКАН

Наманганддаги «Облкоопстепторг» ташкилотига қарашли 25-сонли магазин мудири жуда эҳтиёткор чиқиб қолди. Ҳар эҳтимол учун у бахмал дераза пардалари, болалар жемперлари, эркаклар кўйлаклари ва бошқа жуда кўп тақчил молларни уйига кўплаб яшириб қўйган экан.

Дўкон мудири магазин омбори қолиб молларни ўз уйининг поли остига яширган. Бунинг сабабларини тергов аниқлайди.

Шаҳанд матлубот жамиятига қарашли магазин мудири А. Алиев харидорлар ҳисобидан бойлик орттирмоқчи бўлди. Нарх оширилишидан олдин молларни рўйхатга олиш чоғида 8650 килограмм пахтани ҳисобдан яшириб ўз пулини кассага қўйди. Албатта бу пахта олдинги нархда сотиб юборилгандек эди. А. Алиев шу тариқа «харид қилинган» пахтани Тўрақўрғон районидаги К. Маркс номли жамоа хўжалигининг «Роҳат» дам олиш зонасига яширди, пахтани у уч баравар қимматга пуллашни мўлжаллаган эди. Бундан ташқари магазин мудири бешта харидорга шиферни белгиланган нархдан тўрт баравар қимматига сотиб 16 минг сўмдан кўпроқ ғайриқонуний даромад олди. Бу иш юзасидан тергов тугалланди, жиноий иш судга оширилди.

ЙЎЛЛАРДАГИ ЭҲТИЁТСИЗЛИК

БУХОРО вилоятининг Жондор районидаги катта йўлда тез келаётган мотоцикл йўл четида турган автобусга урилди. Мотоциклчи шу ерда жон берди, автобусдаги йўловчилардан бири ҳалок бўлди, мотоциклдаги йўловчи эса оғир аҳволда касалхонага келтирилди.

Наманган вилоятидаги Оқтош—Бураматут автомобиль йўлининг саккизинчи километрида Задарё районидаги автобазага қарашли «ЗИЛ» автомобилининг ҳайдовчиси эрталаб соат 9 да 6 яшар болани босиб кетди, бола шу заҳотиёқ ҳалок бўлди.

Тошкент вилоятида Бектемир — Ғазалкент йўлининг 32 километрида чирчиқлик шофёр ГАЗ-53 автомашинасида маҳаллий мактаб биринчи синф ўқувчисини босиб кетди. Боланинг ҳаётини сақлаб қолишнинг иложи бўлмади.

Бу воқеалар пухта текширилмоқда. Терговчилар хулоса чиқармай туриб ишни айтиш мумкинки, республика автомобиль йўлларида ҳаракат хавфсизлиги ҳозирча яхши таъминланган эмас. Йўл транспорти ҳодисалари қурбонлари ҳақида вилоятлардан ҳар куни хабарлар келмоқда. Эҳтиётсизлик ёки бепарволик оқибатида автомобиль йўлларида болаларнинг ҳалок бўлиши айниқса ачинарлидир.

(ЎзА мухбирлари).

ЭЪЛОН

«АБДУЛАЗИЗ» фирмаси ташкилотлар ва алоҳида шахсларга кино, фото, видеотасвирлар ишлаб беради. Буюртмалар қуйидаги телефонлар орқали қабул қилинади: 90-38-42, 32-09-25 соат 9 дан 18 гача. Тошкент шаҳри.

Ўзбекистон Республикаси Сув хўжалиги қурилиши давлат қўмитаси жамоаси қўмитанинг етакчи мутахассиси Т. Шоюсуповага онаси Асалхон ШОЮСУПОВАнинг вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

МУАССИСЛАР: Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши ва Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар маҳкамаси.

Бош муҳаррир вазифасини бажарувчи: Анвар ЖЎРАБОЕВ.

МАНЗИЛИМИЗ: 700000, ГСП
Тошкент шаҳри, Ленинград кўчаси, 19-уй

Таҳририятга ҳажми 9 бетдан ортиқ мақолалар қабул қилинмайди. Топширилган қўлёзмалар муаллифларга қайтарилмайди.

Алоқа учун телефон: 33-07-48.
Индекс: 64608. Буюртма Г—86.

ХАЛҚ СЎЗИ

Ўзбекистон Республикаси «Шарқ» нашриёт-матбаачилик концерни, Тошкент шаҳри 700083, Ленинград кўчаси, 19-уй.

Босишга топшириш вақти 21.00 Босишга топширилди: 21.40.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12